

לקוטי תורה • פרשת ואתחנן • מאמר 12

ואהבת את הוי' אלקיך כו'

”ואהבת את הוי' אלקיך”

בקריאת שמע משתלבות אהבה וגבורה: האהבה שבפרשה הראשונה היא כלפי חוץ חסד, אך בפנימיות היא גבורה — תנועת הנשמה לצאת מכל גבול (שם מ"ב); ואילו האזהרות שבפרשה השנייה הן כלפי חוץ גבורה, אך בפנימיות הן חסד — שם ע"ב, אור אין סוף הנמשך לתוך כלים.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likkutei-torah/vaeschanan/12

הנקודה

בקריאת שמע משתלבות אהבה וגבורה: האהבה שבפרשה הראשונה היא כלפי חוץ חסד, אך בפנימיות היא גבורה — תנועת הנשמה לצאת מכל גבול (שם מ"ב); ואילו האזהרות שבפרשה השנייה הן כלפי חוץ גבורה, אך בפנימיות הן חסד — שם ע"ב, אור אין סוף הנמשך לתוך כלים.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר שואל מדוע קושרת הקבלה את שם מ"ב, השייך לגבורה, לפרשה הראשונה של קריאת שמע, העוסקת באהבה, ואת שם ע"ב, השייך לחסד, לפרשה השנייה, המלאה באזהרות. התשובה היא "אחליפו דוכתייהו" שבזוהר: האורות שוכנים בכלים זה של זה. כדי להסביר זאת, אדמו"ר הזקן מבאר את שני הייחודים שבקריאת שמע. הבריאה יש מאין מתחדשת תמיד, גם בחכמה ובבינה, אך מאז הבריאה הראשונה תלויה ההמשכה באתערותא דלתתא. "שמע" — שם ע' — מעלה את רפ"ח הניצוצין עם שם ב"ן לע' רבתי, בינה, ו"ישראל" מעלה אותם עוד, לחכמה; לאחר מכן "הוי" אלקינו" ממשיך את אור אין סוף פנימה דרך החכמה והתורה, מאחד את המדות המנוגדות, ו"ברוך שם" ממשיך את הייחוד לעולמות התחתונים. האהבה הנוצרת מכך, "בכל מאדך", היא הסתלקות האור מכל כלי — גבורה שבתוך חסד, בדומה לאריה. הפרשה השנייה היא תנועת השוב: החסד, המתחלק על ידי הגבורה לע"ב גשרים, נמשך לתוך כלים באמצעות "בכל נפשך", כדי שאדם יוכל לומר "ונתתי".

מבנה

1	השאלה: היפוך השמות	2-11
	שם מ"ב (גבורה) שייך לפרשה העוסקת באהבה, ושם ע"ב (חסד) לפרשה העוסקת באזהרות; התשובה היא שהאורות "אחליפו דוכתייהו" שבזוהר — אור של מדה אחת בתוך הכלי של המדה האחרת.	
2	הבריאה התמידית והייחוד של חכמה ובינה	5-31
	הבריאה יש מאין מתחדשת בכל רגע, גם בחכמה ("אין") ובבינה ("יש"); עצמות אור אין סוף נעלה מכל השוואה לחכמה.	
3	"שמע ישראל": העלאת הניצוצות	9-61
	מאחר שה' נכנס לחכמה בדרך של ירידה, הדבר דורש אתערותא דלתתא: שמע — שם ע' — מעלה את רפ"ח הניצוצין עם שם ב"ן לע' רבתי, בינה, שורש המלכים שנשברו, בעוד שעצמותו נשארת ללא שינוי; "ישראל" — שיר א"ל — עולה הלאה, לחכמה.	
4	"הוי" אלקינו הוי" אחד": המשכה למטה	13-101
	אור אין סוף הסובב נעשה אור פנימי רק באמצעות החכמה, חכמת התורה; כך מתאחדות חסד וגבורה, ו"ברוך שם" ממשיך את הייחוד לעולמות התחתונים, ומביא לאהבה "בכל מאדך" — הסתלקות האור מכל כלי.	
5	אהבה בכל מאדך: שם מ"ב	141
	ההסתלקות כלפי מעלה היא שם מ"ב, גבורה בתוך הכלי של חסד; לכן היא הכוונה של הפרשה הראשונה, וישראל עומדים "כאריות" בקריאת שמע.	

בתנועת השוב יש כלי של גבורה ואור פנימי של חסד — שם ע"ב; החסד מגיע לעולם רק כשהוא מתחלק, כמו גשם בטיפות, באמצעות ע"ב גשרים, ו-216 האותיות של שם ע"ב הן בגימטריה גבורה.

"בכל נפשך" אינו מותיר חלל ריק באור הנמשך במסירות נפש; אז אור אין סוף נכנס לנפש, דברי ה' בפיו של האדם, ושלושת הפסוקים של שם ע"ב מתארים ירידה, עלייה וירידה מחודשת.

שם מ"ב שם מ"ב

שם אלקי בן ארבעים ושתיים אותיות, הקשור לגבורה ולכל עלייה; הוא עומד ביסוד תפילת אנה בכח ומקביל לארבעים ושתיים המילים שבפרשה הראשונה של קריאת שמע.

שם ע"ב שם ע"ב

שם אלקי הנוצר משלושת הפסוקים בשמות פרק יד, הקשור לחסד (חסד בגימטריה 72); הוא מקביל לפרשה השנייה של קריאת שמע ולהמשכת האור לתוך כלים.

"אחליפו דוכתייהו" אחליפו דוכתייהו

ביטוי של הזוהר לאורות השוכנים בכלים זה של זה: אור החסד בכלי הגבורה ואור הגבורה בכלי החסד.

אורות וכלים אורות וכלים

התוכן הפנימי של מדה והצורה החיצונית המכילה ומגבילה אותו; ההבחנה המרכזית במאמר בין הנושא הגלוי של פרשה לבין כוונתה הפנימית.

הייחוד העליון והייחוד התחתון יחודא עילאה ויחודא תתאה

הייחוד הנמשך באמצעות "שמע ישראל" בחכמה ובכינה של אצילות, והייחוד הנמשך באמצעות "ברוך שם כבוד מלכותו" לעולמות התחתונים ולהיכלותיהם.

מיין נוקבין מיין נוקבין

האתערותא דלתתא המעוררת את ההמשכה מלמעלה (מיין דכורין); מאז הבריאה הראשונה תלויה בה המשכת האור האין-סופי.

שמע — שם ע' וע' רבתי שמע — שם ע'

קריאת "שמע" כ"שם" (בגימטריה 340 — רפ"ח הניצוצין בתוספת שם ב"ן) וכע' רבתי, בינה, מקור המדות.

רפ"ח הניצוצין רפ"ח הניצוצין

ניצוצות הקדושה שנפלו בשבירת הכלים וכעת מחיים את הדברים הגשמיים; הם מועלים בחזרה לשורשם באמצעות שם ב"ן.

רצוא ושוב רצוא ושוב

ריצה וחזרה: הכיסופים שבפרשה הראשונה לצאת מכל גבול, והחזרה שבפרשה השנייה כדי להמשיך את האור לתוך כלים.

ע"ב גשרים ע"ב גשרים

שבעים ושתי החלוקות של החסד, שבאמצעותן מגיע החסד לעולמות במנות מדודות, כפי שהמים עוברים בתאי גשר.

קטע 1 • 11-2

השאלה: היפוך השמות

1 ואהבת¹ את² הוי' אלקיך כו'. הנה מואהבת עד ובשעריך מ"ב תיבין³ ופי' שניה שם ע"ב [שם ע"ב]^{4,5} ועיין בזח"ב [בזהר חלק ב'] תרומה (קל"ב ב') ובפרדס (שכ"א פ"ו ופרק י"ב).

"ואהבת את הוי' אלקיך" וגו'. הנה, מ"ואהבת" ועד "ובשעריך" יש מ"ב תיבות, והפרשה השנייה היא שם ע"ב. ועיינו בזהר חלק ב', תרומה (קל"ב ב'), ובפרדס (שער כ"א, פרק ו' ופרק י"ב).

המאמר פותח בפרשה הראשונה של קריאת שמע (דברים ו', ה-ט'). לפי האריז"ל, נמנות ארבעים ושתיים תיבות מ"ואהבת" ועד "ובשעריך", כנגד שם בן מ"ב, והפרשה השנייה, "והיה אם שמוע" (דברים י"א, י"ג-כ"א), נקשרת לשם ע"ב. הקורא מופנה לזהר ולפרדס רימונים של רבי משה קורדובירו, לעניין שמות אלו.

והנה נודע כי שם מ"ב הוא בגבורה ושם ע"ב [שם ע"ב] בחסד והלא כאן נהפוך הוא. כי פי' ראשונה דק"ש היא בחי' חסד ואהבת ופי' שניה השמרו לכם⁶ כו' בגבורה.

והנה, ידוע ששם מ"ב הוא בגבורה ושם ע"ב בחסד; אך לכאורה כאן הדברים הפוכים: הפרשה הראשונה של קריאת שמע היא בחינת חסד — "ואהבת" — ואילו הפרשה השנייה, "השמרו לכם" וגו', היא בגבורה.

בקבלה, שם מ"ב שייך לגבורה, ושם ע"ב לחסד. אולם נראה ששתי הפרשיות משויכות כאן להפך: הראשונה עוסקת באהבה, שהיא חסד, ואילו השנייה מזהירה "השמרו לכם" ומדברת על עונש, שהם ענייני גבורה. מדוע, אם כן, שם הגבורה קשור לפרשה העוסקת באהבה?

וכמבואר מענין סדר הפרשיות⁷ קדש והיה כי יביאך שמע והיה אם שמוע שהם חו"ב [חכמה ובינה] חו"ג [חסד וגבורה] קדש בחכמה כו'. אך הענין דאיתא בזהר^{8,9,10} על האורות דאחליפו דוכתייהו ואכלילו שמאלא בימינא.¹¹

וכפי שמבואר בעניין סדר הפרשיות "קדש", "והיה כי יביאך", "שמע" ו"והיה אם שמוע", שהן חכמה ובינה, חסד וגבורה; "קדש" היא בחכמה וכו'. אך העניין הוא מה שמוכא בזהר על האורות, ש"החליפו מקומותיהם וכללו שמאל בימין".

ארבע הפרשיות שבתפילין — "קדש" (שמות י"ג, א-י'), "והיה כי יביאך" (שמות י"ג, י"א-ט"ז), "שמע" ו"והיה אם שמוע" — מקבילות, לפי הסדר, לחכמה, בינה, חסד וגבורה. הדבר מאשר שהפרשה הראשונה של קריאת שמע היא חסד, והשנייה גבורה. התשובה תתבסס על דברי הזהר שהאורות "החליפו מקומותיהם", כלומר שהשמאל, גבורה, נכלל בימין, חסד.

2 והביאור הוא שנתחלפו האורות¹² בבבחי' כליהם שאור החסד שורה בכלי הגבורה ואור הגבורה בכלי החסד [עיין מזה בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' צו בדף כ"ז [כל זה] וכנזכר מזה בביאור ע"פ לבבתני^{13,14} והכי

והביאור הוא שהאורות הוחלפו ביחס לכליהם: אור החסד שורה בכלי הגבורה, ואור הגבורה בכלי החסד. [ראו על כך ברמ"ז, פרשת צו, בדף כ"ז, וכן כפי שהוזכר בעניין זה בביאור על הפסוק "לִבְכָתָנִי".] וכך

התשובה היא שהאורות והכלים הוצלבו: אור החסד שוכן בכלי של גבורה, ואור הגבורה בכלי של חסד. ה"כלי" הוא הצורה החיצונית שלובשת מידה, וה"אור" הוא תוכנה הפנימי. אדמו"ר הזקן מפנה לרמ"ז (רבי משה זכות) ולביאורו שלו על הפסוק "לִבְכָתָנִי" (שיר השירים ד, ט).

נמי בבי' פרשיות אלו דפי' ראשונה היא בבחי' חסד בבחי' כלים ואהבת בחי' כלי החסד ושם מ"ב בגבורה הוא אור הגבורה השורה בכלי החסד ופי' שניה שם ע"ב [שם ע"ב] אור החסד בכלי הגבורה.¹⁵

וכן גם כשתי הפרשיות האלה: הפרשה הראשונה היא בבחינת חסד מצד הכלים, ו"ואהבת" היא בחינת כלי החסד; ושם מ"ב, שבבחינת גבורה, הוא אור הגבורה השורה בכלי החסד. ואילו הפרשה השנייה, שם ע"ב, היא אור החסד שבכלי הגבורה.

הדבר מיושם על קריאת שמע: בפרשה הראשונה, "ואהבת", הצורה החיצונית — הכלי — היא חסד, ואילו האור הפנימי שלה, שם מ"ב, הוא גבורה. בפרשה השנייה הצורה החיצונית היא גבורה, בבחינת אזהרה וריסון, ואילו האור הפנימי שלה, שם ע"ב, הוא חסד.

קטע 2 • 31-5

הבריאה התמידית והייחוד של חכמה ובינה

3 ולהבין ביאור זה יש לבאר תחלה ענין יחוי"ע [יחודא עילאה] ויחוי"ת [יחודא תתאה] שבשמע ישראל^{16,17} ובשכמל"ו [וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] דהנה בתיבות הוי' אלקינו¹⁸ שבפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] פי' האריז"ל [האריז"ל זכרוננו לברכה] שזהו ענין המשכת האור בחו"ב [בחכמה ובינה] דאצי' ונקי' יחוד או"א [אבא ואימא]¹⁹.

כדי להבין הסבר זה, יש לבאר תחילה את ענין היחודא עילאה והיחודא תתאה שב"שמע ישראל" וב"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". על המילים "הוי' אלקינו" שבפסוק הראשון של קריאת שמע, פירש האריז"ל שמדובר בהמשכת האור אל חכמה ובינה שבאצילות, והיא נקראת יחוד אבא ואמא.

לפני שהוא מסביר את חילופי האורות, מציג אדמו"ר הזקן את שני הייחודים שבקריאת שמע: היחודא עילאה שבפסוק "שמע ישראל", והיחודא תתאה שבפסוק "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", הנאמר אחריו. האריז"ל לימד שהמילים "הוי' אלקינו" ממשיכות אור אל חכמה ובינה שבאצילות; זהו יחוד אבא ואמא, שתי התצורות של השכל האלוקי.

ופי' כי הנה השתלשלות וההתהוות מאין ליש צ"ל תמיד כמ"ש בח"ק [בחינוך קטן]²⁰ ולא מאין ליש גשמי בלבד כמו ז' רקיעים וארץ כו'

כלומר, השתלשלות העולמות וההתהוות יש מאין צריכות להתרחש תמיד, כפי שנכתב ב"חינוך קטן"; ולא רק התהוות מאין ליש גשמי, כגון שבעת הרקיעים והארץ וכו',

הבריאה אינה אירוע חד-פעמי: התהוות כל הדברים מאין צריכה להימשך בכל רגע. "חינוך קטן" הוא החלק השני של התניא, הנקרא גם "שער היחוד והאמונה"; אדמו"ר הזקן מדגיש שהחידוש המתמיד הזה אינו מוגבל לשמים ולארץ הגשמיים.

שצ"ל מתחדשים בכל שעה ורגע מאין ליש שלו הי' [היה] נפסק המשכת החיות בהם היו חוזרים לאין ואפס ממש כמו קודם שיי"ב [ששת ימי בראשית]²¹ וכמ"ש באריכות בס"י"ב [בספר של בינונים] חלק ב'.

שצריכים להתחדש בכל שעה ורגע מאין ליש. אילו הייתה נפסקת בהם המשכת החיות, היו חוזרים לאין ואפס ממש, כפי שהיו קודם ששת ימי בראשית, וכפי שנכתב באריכות ב"ספר של בינונים", חלק ב'.

העולם הגשמי מתחדש בכל רגע; אילו הייתה נמשכת ממנו החיות אפילו לרגע אחד, היה חוזר לאין שהיה בו לפני ששת ימי בראשית. זהו הנושא של הפרקים הראשונים ב"שער היחוד והאמונה".

אלא כמו כן ממש גם בעולמות העליונים ואפילו להיות בחי' חו"ב [חכמה ובינה] כמ"ש והחכמה מאין תמצא²² וממנה נמשך בבינה שנק' בחי' יש להנחיל אוהבי יש.²³

אלא כך ממש גם בעולמות העליונים, ואפילו כדי שמדרגות חכמה ובינה יתהוו, כפי שנאמר: "והחכמה מאין תמצא"; וממנה נמשך [האור] אל הבינה, הנקראת בחינת י"ש: "להנחיל אוהבי יש".

אותו חידוש מתמיד קיים גם בעולמות הרוחניים, אפילו בחכמה ובינה. הפסוק באיוב כח, יב, "והחכמה מאין תמצא", נקרא כאומר שהחכמה נמצאת מתוך "אין": החכמה מתהווה ממה שלמעלה ממנה, שהוא בבחינת "אין" ביחס אליה. הבינה, המפתחת את ההשגה לכדי תפיסה מוגדרת, נקראת י"ש, כמו שנאמר במשלי ח, כא: "להנחיל אוהבי יש".

4 וזהו ענין ונהר יוצא מעדן²⁴ יוצא ל' [לשון] תמידית ההמשכה מאין ליש תרין ריעין²⁵ דלא מתפרשין.

וזהו פירוש "ונהר יוצא מעדן": "יוצא" מבטא המשכה מתמדת מאין ליש — "שני רעים שאינם נפרדים".

בבראשית ב, י נאמר שהנהר "יוצא", בלשון הווה. לפי הפירוש הקבלי, עדן היא חכמה ונהר הוא בינה, והזרימה ביניהם אינה נפסקת. הוהר מכנה את חכמה ובינה "שני רעים שאינם נפרדים", משום שההמשכה מאין ליש שביניהם מתמדת.

וזהו אשר ברא אלקים לעשות²⁶ דפי' אשר ברא זהו יש מאין רוחני בחי' והחכמה מאין תמצא ומזה נמשך אח"כ לעשות הוא בחי' מאין ליש גשמי ועמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו.

וזהו "אשר ברא ה' לעשות": פירוש "אשר ברא" הוא יש מאין רוחני, בחינת "והחכמה מאין תמצא"; ומכך נמשכת אחר כך "לעשות", שהיא בחינת [התהוות] יש גשמי מאין. ועיינו כמה שכתוב במאמר המתחיל "את שבתותי תשמרו".

בראשית ב, ג מסתיים במילים "אשר ברא ה' לעשות". "ברא" הוא ההתהוות הראשונה, הרוחנית, של יש מאין — החכמה הבאה מן האין; "לעשות" היא ההמשכה הנוספת, המביאה לידי התהוותם של דברים גשמיים מאין. אדמו"ר הזקן מפנה למאמר המתחיל "את שבתותי תשמרו".

5 וכוונדע שעצמות אור א"ס ב"ה מרומם ונשגב למעלה מעלה מגדר ובחי' חכמה עילאה שהחכמה עילאה אין ערוך אליו כלל ואנת הוא חד ולא בחושבן²⁷ פי' שאין ערוך כו' וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] לעיל בד"ה ענין ק"ש [קריאת שמע].

כידוע, עצמות אור אין סוף ברוך הוא נעלה ונשגב למעלה מעלה מגבולותיה ומדרגתה של חכמה עילאה, שכן אין לחכמה עילאה כל ערך אליו. והפירוש של "ואנת הוא חד ולא בחושבן" הוא שאין לו כל ערך וכו', וכפי שנתבאר לעיל במאמר המתחיל "ענין קריאת שמע".

עצמות אור אין סוף היא למעלה מפילוסופיה מחכמה עילאה, הגבוהה מבין הספירות; לחכמה אין כל ערך אליו. דברי תיקוני זוהר "ואנת הוא חד ולא בחושבן" פירושם שאחדותו אינה המספר הראשון בסדרה שאפשר למנות בה דברים אחרים. אדמו"ר הזקן מפנה למאמר מוקדם יותר, "ענין קריאת שמע".

קטע 3 • ו' 6-9

"שמע ישראל": העלאת הניצוצות

6 ולא מכל אלין מדות איהו כלל²⁸ אלא לאחזאה כו' ולכן להיות אנת חכים²⁹ פי' אנת בחי' חד ולא בחושבן נמשך ומתלבש בבחי' חכמה עילאה זהו השפלה וירידה וזהו ענוותנותו³⁰

"ואינו כלל מכל המדות האלה", אלא "כדי להראות" וכו'. לכן, כדי שיהיה "אתה חכם", כלומר, כדי ש"אתה" — בחינת אחד שאינו בחשבון — יימשך ויתלבש בבחינת חכמה עילאה, הרי זו השפלה וירידה, וזוהי ענוותנותו.

בתיקוני זוהר, ב"פתח אליהו", נאמר שה' "אינו כלל מכל המדות האלה", והוא נוטל אותן על עצמו רק "כדי להראות" כיצד העולם מתנהל. כדי ש"אתה", שהוא "אחד שאינו בחשבון", יהיה "חכם" ויתלבש בחכמה, נדרשת השפלה; חז"ל מכנים השפלה כזאת של ה' "ענוותנותו" (מגילה לא, א).

ולכן צריך להיות אתערותא דלתתא לעורר ירידה והמשכה זו כי תחילת בריאת העולם בריש הורמנא³¹ כו' היה מאליו וממילא כד סליק ברעותי' [ברעותיה] כו' כי חפץ חסד הוא³²

לכן צריכה להיות אתערותא דלתתא כדי לעורר ירידה והמשכה זו. שכן תחילת בריאת העולם, "בריש הורמנא" וכו', הייתה מאליו וממילא: "כד סליק ברעותיה" וכו', "כי חפץ חסד הוא".

מאחר שהתלבשות זו היא ירידה, עליה להתעורר באמצעות עבודת האדם מלמטה. מעשה הבריאה הראשון לא נזקק להתעוררות כזאת: הביטויים שבזוהר "בריש הורמנא דמלכא" ו"כד סליק ברעותיה" מתארים את רצונו של ה', שהתעורר מעצמו, "כי חפץ חסד הוא" (מיכה ז, יח).

אבל עכשיו תלוי בהעלאת מ"נ [מ"ן נוקבין] כו' והעלאת מ"נ [מ"ן נוקבין] זו היא בק"ש [בקריאת שמע] שאזי אנו ממשיכים להתהוות מאין ליש הוי' אלקינו כו'

אבל עכשיו הדבר תלוי בהעלאת מ"ן וכו'. והעלאת מ"ן זו היא בקריאת שמע, שאז אנו ממשיכים את ההתהוות מאין ליש: "הוי' אלקינו" וכו'.

מאז, ההמשכה תלויה בהעלאת מ"ן, מ"ן נוקבין — המונח הקבלי להתעוררות העולה מן המקבל שלמטה ומעוררת את תגובת המשפיע. בקריאת שמע מעוררת העלאת זו מחדש את ההתהוות מאין ליש, המתבטאת במילים "הוי' אלקינו".

פי' אלקינו מה שאנו משיגים ויש יכולת בשכלינו להיות תפיסה והשגה כו' הוא מבחי' הוי' שהוא בחי' חכמה בחי' ביטול כו'

כלומר, "אלקינו" — מה שאנו משיגים, והיכולת שיש בשכלנו לתפוס ולהשיג וכו' — נובע מבחינת הוי', שהיא בחינת חכמה, בחינת ביטול וכו',

"אלקינו", האלוקות שהשכל שלנו מסוגל לתפוס, נמשכת מהוי', שכאן היא חכמה. חכמה היא בחינת ביטול: הבוק של הבנה שעדיין לא נעשה "משהו" מוגדר בתוך השכל.

שמאין תמצא שלא כדרך וסדר בחי' ההשתלשלות שהוא יש מיש משא"כ חכמה לגבי בחי' כתר כו'

שהיא "נמצאת מאין", שלא כדרך וסדר ההשתלשלות, שהיא יש מיש; מה שאין כן חכמה ביחס לבחינת כתר וכו'.

חכמה נמצאת "מאין", בשונה משאר סדר ההשתלשלות, שבו כל מדרגה באה מזו שמעליה כיש מיש. חכמה ביחס לכתר, שלמעלה מן השכל, היא התהוות אמיתית מאין.

[ועמ"ש מזה בד"ה פתח אליהו בפ' וירא³³ ובביאור ע"פ מי מנה³⁴ כו'] ובחי' חכמה זו היא בחי' הוי' המהוה להיות בחי' אלקינו מאין ליש כו'

[ועיינו במה שנתבאר על כך בדיבור המתחיל "פתח אליהו" בפרשת וירא, ובביאור על הפסוק "מי מנה" וכו']. ובחינת חכמה זו היא בחינת הוי', המהוה את בחינת "אלקינו" מאין ליש וכו'.

אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו "פתח אליהו" בתורה אור, פרשת וירא, ולביאור על "מי מנה" (במדבר כג, י). חכמה נקראת הוי', מלשון מהוה: היא מהוה מאין את "אלקינו", את המדרגות שאנו מסוגלים לתפוס.

(ועמ"ש בביאור ע"פ ונקדשתי³⁵ בתוך³⁶ וביאור ע"פ יונתי³⁷ מענין המשכה זו שבק"ש [שבקריאת שמע] שהוא המשכת אור חדש כו' ע"ש)

(ועיינו במה שנתבאר בביאור על הפסוק "ונקדשתי בתוך" ובביאור על הפסוק "יונתי", בעניין המשכה זו שבקריאת שמע, שהיא המשכה של אור חדש וכו'; עיינו שם.)

מאמרים אחרים מסבירים שמה שנמשך באמצעות קריאת שמע הוא "אור חדש", ולא רק המשך של ההמשכה הקיימת. אחד מהם, על הפסוק "ונקדשתי בתוך בני ישראל" (ויקרא כב, לב), מסביר על פי עץ חיים שייחוד אבא ואמא מצריך העלאת מ"ן במסירות נפש ממש בקריאת שמע.

ולכן מקדימין³⁸ לומר שמע ישראל³⁹ היא ההעלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] ממטה למעלה כשי להמשיך התגלות אור א"ס ב"ה באו, א שזהו מ"ש אח"כ הוי' אלקינו כנ"ל.

לכן מקדימים לומר "שמע ישראלי", שהיא העלאת מ"ן מלמטה למעלה, כדי להמשיך את גילוי אור אין סוף ברוך הוא באבא ואמא; וזהו מה שאומרים אחר כך: "הוי' אלקינו", כנזכר לעיל.

לכן קריאת שמע פותחת במילים "שמע ישראלי": מילים אלה הן העלאת מ"ן מלמטה למעלה. רק לאחר מכן באות המילים "הוי' אלקינו", המציינות את המשכת גילוי אור אין סוף באבא ואמא, חכמה ובינה.

והיינו כי שמע שם ע' [עיינן]⁴⁰ עיינן רבתי^{41,42} הוא מקור המדות דהיינו כשהמדות הם בשכל (וז' מדות כל אי כלולה מיו"ד הרי ע' [עיינן]) שאז הן בבחי' גדלות.

כלומר, "שמע" הוא "שם עיינן": העיינן הגדולה היא מקור המדות, כלומר, כשהמדות הן בשכל (ושבע המדות, שכל אחת מהן כלולה מעשר, עולות לשבעים), שאז הן בבחינת גדלות.

המילה "שמע" מתחלקת ל"שם" ולאות עיינן, שנכתבת גדולה בספר התורה והערך המספרי שלה הוא שבעים. העיינן הגדולה היא מקור המדות כפי שהן קיימות בתוך השכל: שבע מדות, שכל אחת מהן מורכבת מעשר, עולות לשבעים; שם הן בגדלות.

משא"כ כשנעשות מדות גמורות אחר שנמשכו ללב להיות התפעלות האהבה גמורה ויראה גמורה הן בבחי' קטנות⁴³

אבל כשהן נעשות מדות שלמות, לאחר שנמשכו אל הלב ונעשו התעוררות של אהבה שלמה ויראה שלמה, הן בבחינת קטנות,

כשהמדות יורדות אל הלב ונעשות אהבה ויראה מורגשות בפועל, הן "קטנות", ביחס למקורן שבמוח.

ואין להן ערוך לכשהם בשכל שאז האהוי"ר [האהבה ויראה] הם גדולים⁴⁴ ביתר שאת כוי ולכן נקי המדות בשם ז"א שנתקטנו ונעשו זעיר לשון מועט.

ואין להן ערך לעומת היותן בשכל, שאז האהבה והיראה גדולות ונעלות הרבה יותר וכוי. לכן המדות נקראות בשם ז"א, משום שנעשו קטנות ונעשו זעיר — לשון מיעוט.

האהבה והיראה כפי שהן קיימות בהתבוננות גדולות הרבה יותר מכפי שהן נעשות רגשות. לכן המדות בכללותן נקראות ז"א, "הפנים הקטנות": "זעיר" פירושו קטן.

ועמ"ש בד"ה את קרבני לחמי^{45,46} בענין עצמות גידין ובשר ומ"ש כפי הבררה ע"פ ואתה מרכבות קדש⁴⁷ ועיין בזהר רפ ויקרא ובפי' תרומה (דקל"ב)

ועיין במה שנכתב במאמר המתחיל "את קרבני לחמי", בענין עצמות, גידים ובשר; ובמה שנכתב בפרשת [וזאת] הברכה על הפסוק "ואתה מרכבות קודש"; ועיין בזהר, בתחילת פרשת ויקרא, ובפרשת תרומה (עמ' 132),

אדמו"ר הזקן מפנה לדיונים נוספים בענין "גדול" ו"קטן": למאמר שלו על "את קרבני לחמי" (במדבר כח, ב), העוסק בעצמות, גידים ובשר; למאמר על "ואתה מרכבות קודש" (דברים לג, ב), בפרשת וזאת הברכה; ולזהר העוסק באותיות גדולות וקטנות.

מענין אתוון רכרכין ואתוון זעירין ועמ"ש ע"פ ויקרא אל משה^{48,49} בענין אלף זעירא ואלף רכרבא.

בענין אותיות גדולות ואותיות קטנות. ועיין במה שנכתב על הפסוק "ויקרא אל משה", בענין האל"ף הזעירא והאל"ף רכרבא.

המילה "ויקרא" (ויקרא א, א) נכתבת באל"ף קטנה, ואילו השם "אדם" בדברי הימים מתחיל באל"ף גדולה. המאמר על "ויקרא אל משה" מסביר את האותיות הגדולות והקטנות האלה, וממשיך את העיסוק בגדול ובקטן.

והעלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] למקור המדות הוא ע"י בחי' שם⁵⁰ דהיינו רפ"ח ניצוצין עם שם ב"ן [שם ב"ן] בגימטרי' [בגימטריא] שם⁵¹

והעלאת מ"ן אל מקור המדות נעשית באמצעות בחינת "שם", כלומר, רפ"ח ניצוצין עם שם ב"ן (52), שבגימטריה עולים "שם".

העלאת מ"ן אל מקור המדות נעשית באמצעות "שם": רפ"ח הניצוצין בתוספת שם ב"ן, שערכו 52, מסתכמים ב־340, הערך המספרי של "שם" (ש = 300, מ = 40).

כי שם ב"ן [שם ב"ן] הוא המעלה בחי' רפ"ח ניצוצין שנפלו בשבה"כ [בשבירת הכלים] להחיות כל עניני [ענינים] גשמיים שכל חיותם הוא מרפ"ח ניצוצין

כי שם ב"ן הוא המעלה את בחינת רפ"ח הניצוצין שנפלו בשבירת הכלים, כדי להחיות את כל הענינים הגשמיים, שכל חיותם היא מרפ"ח הניצוצין;

לפי תורת האריז"ל, בשבירת הכלים נפלו 288 ניצוצות של קדושה, וכיום הם מחיים את כל הדברים הגשמיים. שם ב"ן, הקשור למלכות, הוא הכוח שמברר את הניצוצות האלה ומעלה אותם בחזרה.

ורפ"ח ניצוצין הללו שהן החיות שבכל ענינים הגשמיים עולה ע"י שם ב"ן [שם ב"ן] מלי המברר כוי לבחי' ע' רבתי מקורות המדות שמהם המשיכת הרפ"ח ניצוצין הנ"ל.

ורפ"ח הניצוצין הללו, שהם החיות שבכל הענינים הגשמיים, עולים באמצעות שם ב"ן, מלכות המבררת וכו', אל בחינת העי"ן הגדולה, מקור המדות, שממנו נמשכים רפ"ח הניצוצין הנזכרים.

באמצעות שם ב"ן, מלכות המבררת, עולים הניצוצות הטמונים בדברים הגשמיים אל העי"ן הגדולה, מקור המדות, שממנו באו. לכן המילה "שמע", "שם" עם "עי"ן", מציינת את העלאת הניצוצות אל מקורם.

7 וזהו שם ע' [שבעים] ועוד יש טעם על שנקרא שם ע' [שבעים] לשון שם ממש והיינו גם מצד שרש שרשן של

הרפ"ח ניצוצין ודשם ב"ן [שם ב"ן] דתיקון שהוא הכל רק מבחינת שמו ית' בלבד וכמ"ש

וזהו "שם עי"ן". ויש טעם נוסף לכך שהוא נקרא "שם עי"ן", כאשר "שם" פירושו הפשוט הוא שם: כלומר, גם מצד שורש שורשם של רפ"ח הניצוצות ושל שם ב"ן דתיקון, שכל אלה אינם אלא מבחינת שמו ית' בלבד, וכמו שכתוב,

גם משום נוסף נקראת שמ"ע "שם עי"ן": "שם" במשמעותו הפשוטה. בשורש של רפ"ח הניצוצות ושל שם ב"ן דתיקון, הכול הוא רק "שמו" של ה' — ביטוי חיצוני, ולא עצמותו. תיקון הוא העולם המסודר שנבנה לאחר שבירת הכלים.

כי אני^{52,53} הוי' הוא שמי וכנודע שכתר הוא ממוצע בין⁵⁴ מאציל לנאצלים⁵⁵ ונקי מלי דא"ס בחי' שם בלבד שהוא להיות התהוות בחי' אצי' ושבירה ותיקון.

"כי אני הוי' הוא שמי". וכידוע, כתר הוא ממוצע בין המאציל לנאצלים, והוא נקרא מלכות דאין סוף — בחינת שם בלבד, שנועדה להיות את בחינת אצילות, וכן את השבירה ואת התיקון.

"אני הוי' הוא שמי" (ישעיהו מב, ח) מבדיל בין "אני" לבין "שמי". כתר מתווך בין המאציל לבין כל מה שנאצל ממנו, ונקרא "מלכות דאין סוף" — בחינת שם בלבד; ממנו מתהווים אצילות, שבירת הכלים ותיקונם.

משא"כ בא"ס עצמו לא שייך כלל כי אני ה' לא שניתי ואני ראשון ואני אחרון⁵⁶ וקודם השבירה ואחר השבירה ובשעת התיקון והבירור ולאחר שיוגמר תשלום הבירור הכל שוה לפניו ית'

אבל באין סוף עצמו אין הדבר שייך כלל, שהרי "אני הוי' לא שניתי" ו"אני ראשון ואני אחרון". לפני השבירה ולאחריה, בשעת התיקון והבירור, ולאחר השלמת הבירור, הכול שווה לפניו ית';

באין סוף עצמו כל זה אינו שייך: "אני הוי' לא שניתי" (מלאכי ג, ו), ו"אני ראשון ואני אחרון" (ישעיהו מד, ו). לפני השבירה, אחריה, בזמן התיקון ולאחר השלמת הבירור — הכול שווה לפניו.

כי שבה"כ [שבירת הכלים] לא היתה נוגעת כ"א לאור א"ס ב"ה ולא במאור עצמו ח"ו [חס ושלום] שבמאור עצמו לא היה שום שינוי ח"ו [חס ושלום] וכמשל מסך וענן המפסיק את אור וזיו השמש ומחשיכו שאינו נוגע לעצמיות ומהות השמש כו'.

שהרי שבירת הכלים נגעה רק באור אין סוף ב"ה, ולא במאור עצמו, ח"ו; במאור עצמו לא חל שום שינוי, ח"ו. הדבר דומה למסך או לענן המפסיק את אור השמש וזיוה ומחשיכים אותם, אך אינם נוגעים בעצמותה ובמהותה של השמש וכו'.

שבירת הכלים השפיעה רק על האור שמאיר מה', ולא על המאור — עצמותו. מסך או ענן יכולים לחסום את אור השמש ולהחשיכו עבורנו, בלי לגעת בשמש עצמה.

8 ובחיי שם זה הוא המעלה רפ"ח ניצוצין לע' רבתי היא בחי' בינה מקור המדות שרש הז' מלכים שנשברו וימלוך וימת כו'

ובחינה זו של שם היא שמעלה את רפ"ח הניצוצות אל ע' רבתי, שהיא בחינת בינה, מקור המדות, שורש שבעת המלכים שנשברו — "וימלוך... וימת" וכו',

"השם" הזה מעלה את רפ"ח הניצוצות אל ע' רבתי, שהיא בינה, מקור המדות. בינה היא גם שורש שבעת ה"מלכים" שבכראשית פרק לו, שמלכו ומתו; על פי הקבלה הם המדות של עולם התוהו, שנשבר.

שהם המלכים שמלכו בארץ אדום^{57, 58} כו' היא בינה ומשם נפלו ונשברו והשם הזה הוא המעלה אותן רפ"ח ניצוצין שבשכירי [שבשכירה] למקורן ושרשן שהיא בחי' בינה ע' רבתי כו'.

שהם המלכים שמלכו בארץ אדום וכו'. היא בינה, ומשם נפלו ונשברו; והשם הזה הוא שמעלה את רפ"ח הניצוצות של השכירה אל מקורם ושורשם, שהיא בחינת בינה, ע' רבתי וכו'.

המלכים "אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל" (כראשית לו, לא) מושרשים בכינה; משם נפלו ונשברו. השם מחזיר את רפ"ח הניצוצות שלהם לאותו מקור עצמו — ע' רבתי.

9 ואח"כ העלאה יותר לבחי' ישראל כי א"ל [אמר ליה] הוא נהירו דחכמתא^{59, 60, 61} כמ"ש בזהר ע"פ השמים מספרים^{62, 63} כבור א"ל [אמר ליה] כו'

ולאחר מכן יש עלייה גבוהה יותר, אל בחינת ישראל. שכן א"ל הוא "זיו החכמה", ככתוב בזהר על הפסוק "השמים מספרים כבוד א"ל" וכו';

לאחר העלייה לבינה באה עלייה גבוהה יותר, אל "ישראל", שמגיע לחכמה. השם א"ל מציין "זיו החכמה", כפי שמסביר הזהר על הפסוק "השמים מספרים כבוד א"ל" (תהילים יט, ב).

וישראל אותיות שי"ר⁶⁴ א"ל [אמר ליה] כוי [ועמ"ש בשיר השירים בביאור ע"פ צאינה וראינה^{65, 66} בענין וישמחו בך ישראל מקדשי שמך.

וישראל מורכבת מאותיות "שיר א"ל" וכו'. [וראו מה שנכתב בשיר השירים, בביאור על הפסוק "צאינה וראינה", בענין "וישמחו בך ישראל מקדשי שמך".

תיקוני זוהר דורשים את אותיות ישראל כ"שיר א"ל". אדמו"ר הזקן מפנה לביאורו על הפסוק "צאינה וראינה" (שיר השירים ג, יא), העוסק בתפילת השבת "וישמחו בך ישראל מקדשי שמך".

ובביאור ע"פ יונת⁶⁷ בחגוי הסלע⁶⁸ בענין ישראל עלו במחשבה ומ"ש ע"פ ולא ראה עמל בישראל⁶⁹:
וכן בביאור על הפסוק "יונת בחגוי הסלע", בענין "ישראל עלו במחשבה"; ומה שנכתב על הפסוק "ולא ראה עמל בישראל".

הפניות נוספות: הביאור על הפסוק "יונת בחגוי הסלע" (שיר השירים ב, יד), בענין מאמר חז"ל ש"ישראל עלו במחשבה", והמאמר על הפסוק "ולא ראה עמל בישראל" (במדבר כג, כא).

קטע 4 • 101-13

"הוי' אלקינו הוי' אחד": המשכה למטה

10 ב והנה ע"י בחינת ההעלאות מ"נ [מ"יין נוקבין] הנ"ל ממשיכים מלמעלה למטה להיות הוי' אלקינו כוי הוי' בחכמה בחי' ביטול כוי

ב. והנה, באמצעות בחינת העלאת מ"יין נוקבין הנזכרת לעיל, ממשיכים מלמעלה למטה שתהיה "הוי' אלקינו" וכו': הוי' בחכמה, בחינת ביטול וכו'.

סעיף ב' עובר מההעלאה להמשכה. באמצעות העלאת מ"יין נוקבין ממשיכים "הוי' אלקינו": הוי', אין סוף, מתגלה בתוך חכמה, שהיא בחינת ביטול.

כי אין אור א"ס שורה אלא⁷⁰ בחכמה שהיא כח מ"ה [מה]⁷¹ ואפילו בבינה אינו שורה אור א"ס

כי אור אין סוף שורה רק בחכמה, שהיא כוח מה; ואף בבינה אין אור אין סוף שורה

אור אין סוף שורה רק בחכמה, ששמה נדרש כ"כוח מה" — כוח שהוא עדיין בבחינת "מה", בטל לחלוטין. גם בבינה שורה אור אין סוף רק באמצעות החכמה המלוכשת בתוכה.

אלא ע"י התלבשות חכמה וחכמה היא בחי' המחברת להיות המשכת אור א"ס בכל עולם כוי

אלא באמצעות התלבשות החכמה. והחכמה היא הבחינה המחברת, שעל ידה נמשכת הארה מאור אין סוף בכל עולם, וכו',

חכמה היא החוליה המקשרת שבאמצעותה מגיע אור אין סוף לכל עולם; בלעדיה היה אין סוף נשאר מעבר לכל העולמות.

כי כולם בחכמה עשית⁷² וכנודע מענין התורה שבכל עולם כו' והיינו כי הנה אור א"ס ב"ה הוא הסוכ"ע שמקיף מראש עד רגל בהשוואה אחת.

כי "כולם בחכמה עשית", וכידוע בעניין התורה שבכל עולם כו'. והיינו, שאור אין סוף ברוך הוא הוא סוכב כל עלמין, המקיף בשווה מראש ועד רגל.

"כולם בחכמה עשית" (תהילים קד, כד): חכמה מצויה בכל עולם, כשם שהתורה, חכמת ה', קיימת בכל עולם באופן המתאים לו. אור אין סוף עצמו הוא סוכב כל עלמין, המקיף כל מדרגה בשווה, "מראש ועד רגל", ואינו כלול באף אחת מהן.

11 ועד"ז המשיל בע"ח [בעץ חיים] משל העיגול הגדול המקיף את הקו ואינו יכול להתלבש בשום כלי בבחי' אור פנימי.

בדומה לכך הוא מביא ב-Etz Chaim משל לעיגול הגדול המקיף את הקו, שאינו יכול להתלבש בשום כלי בבחינת אור פנימי.

Etz Chaim מתאר את אור אין סוף לאחר הצמצום כעיגול גדול המקיף את הקו, קו האור הדק שנמשך אל תוך החלל הפנוי. העיגול מסמל את האור שאינו יכול להיכלל בשום כלי כאור פנימי.

כי כולם כלא נחשבו קמיה ית'⁷³ ואין ערוך⁷⁴ כו' וע"ז נאמר את השמים ואת הארץ אני מלא⁷⁵ בהשוואה אחת והיינו בבחי' העלם

שהרי הכול נחשב כלא לפניו יתברך, ואין ערוך אליו כו'. ועל כך נאמר: "את השמים ואת הארץ אני מלא", במידה שווה; כלומר, בבחינת העלם,

לפניו הכול נחשב כלא, ואין כל השוואה בינו לבינם. לכן, כשירמיהו אומר שה' ממלא את השמים ואת הארץ (Jeremiah 23:24), הוא ממלא אותם במידה שווה, אך באופן נסתר.

כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל^{76, 77} ואינו מתלבש בשום כלי בבחי' א"פ [אור פנימי] כ"א⁷⁸ בבחינת החכמה לבדה שבה הוא מתלבש בבחי' אור פנימי ועל ידה נמשך ופועל בשאר הטי"ס [הטי' ספירות] וכמ"ש הטעם בסש"ב [בספר של בינונים] פל"ה בהג"ה [בהגהה].

שכן "לית מחשבה תפיסא ביה כלל", והוא אינו מתלבש בשום כלי בבחינת אור פנימי, אלא בחכמה בלבד, שבה הוא מתלבש בבחינת אור פנימי, ובאמצעותה הוא נמשך ופועל בשאר תשע הספירות. והטעם לכך כתוב ב-Sefer Shel Beinonim, פרק 35, בהגהה.

"לית מחשבה תפיסא ביה כלל" (Tikkunei Zohar): הוא אינו מתלבש בשום כלי כאור פנימי, מלבד בחכמה, ובאמצעות החכמה הוא פועל בשאר תשע הספירות. הטעם לכך מובא בהגהה לפרק 35 של Tanya.

12 ולכן ע"י עסק התורה ממשיכים אותו ית' שיתגלה אלינו בבחי' אור פנימי כי התורה נתלכשה בדברים גשמיים בבי"ע ואנו משיגים אותה

לכן, באמצעות העיסוק בתורה אנו ממשיכים אותו יתברך, כדי שיתגלה אלינו כאור פנימי. שכן התורה התלכשה בדברים גשמיים בעולמות בריאה, יצירה ועשיה, ואנו משיגים אותה,

לכן לימוד התורה ממשיך את ה' אל תוכנו כאור פנימי. התורה ירדה והתלכשה בנושאים גשמיים בעולמות התחתונים — בריאה, יצירה ועשיה — כדי שנוכל להבין אותה.

ותוכה מלובש חכמה עילאה שבתוכה דוקא מלובש אור אי"ס בבחי' א"פ [אור פנימי] כנ"ל מה שאינו מתלכש בשום כלי בבחי' או"פ [אור פנימי] כ"א בבחי' ארו מקיף כ"ו כנ"ל

ובתוכה מלובשת חכמה עילאה, ובתוכה דווקא מלובש אור אין סוף כאור פנימי, כנזכר לעיל: מה שאינו מתלכש בשום כלי כאור פנימי, אלא רק כאור מקיף וכו', כנזכר לעיל.

בתורה מצויה חכמה עילאה, ובחכמה דווקא מצוי אור אין סוף כאור פנימי. בכל מקום אחר אור זה הוא רק בבחינת מקיף; באמצעות חכמת התורה הוא נעשה פנימי.

וזהו ענין הוי' אלקינו ועי"ז הוי' אחד כי הנה מלת אחד אינו מורה על יחודו ית'

וזהו פירוש "הוי' אלקינו", ועל ידי כך "הוי' אחד". שכן המילה "אחד" אינה מציינת את אחדותו יתברך;

"הוי' אלקינו" פירושו שאור אין סוף נמשך פנימה באמצעות החכמה, ועל ידי כך נעשה "הוי' אחד". כאן המילה "אחד" אינה יכולה לציין את אחדותו העצמית במובן הרגיל.

כי מאחר שאין עוד מלבדו^{79, 80} לא שייך לשון אחד שלשון זה לא שייך רק בדבר המתפרד ומתחלק ואעפ"כ [ואף על פי כן] הכל אחד.

שהרי מאחר שאין עוד מלבדו, אין שייך לומר "אחד"; מילה זו שייכת רק לדבר שיש בו פירוד וחלוקה, ואף על פי כן הכול אחד.

מכיוון ש"אין עוד מלבדו" (דברים ד, לה), אין דבר כלשהו ביחס אליו אפשר לכנותו "אחד". המונח "אחד" מתאים רק למצב שבו יש חלקים נפרדים ומחולקים, ואף על פי כן הם מאוחדים.

כמו אלו ואלו דא"ח [דברי אלקים חיים]⁸¹ שאע"פ [שאף על פי] שלכאורה הם חלוקים מ"מ הכל אחד כו'. אלא דקאי על מדותיו ית' חו"ג [חסד וגבורה] כו'

כמו "אלו ואלו דברי אלקים חיים": אף שלכאורה הם חלוקים, מכל מקום הכול אחד וכו'. אלא שהכוונה היא למדותיו יתברך, חסד וגבורה וכו';

דוגמה לכך היא דברי הגמרא שמחלוקת בית שמאי ובית הלל היא "אלו ואלו דברי אלקים חיים" (עירובין יג, ב): למראית עין הדעות חלוקות, אך באמת הן אחת. לכן "אחד" שבקריאת שמע מתייחס למדות ה', כגון חסד וגבורה.

דהיינו שהגם שהם דברים נפרדים וכמעט שני הפכיים שבמקום שיש חסד לא שייך גבורה ואעפ"כ [ואף על פי כן] הכל אי לפי שנמשך

כלומר, אף שהם דברים נפרדים וכמעט שני הפכים — שכן במקום שיש חסד אין מקום לגבורה — אף על פי כן הכול אחד, מפני שנמשך

חסד וגבורה הם דברים נפרדים וכמעט הפכים: במקום שהחסד שולט, אין מקום לגבורה. ובכל זאת הם אחד, מן הטעם שיוסבר בחלק הבא.

אור א"ס ב"ה המלוכש בחכמה ליכנה ומשם נמשך למדות ג"כ להיות בהם ג"כ ביטול והתכללות ולמהוי אחד באחד⁸² וכמ"ש לך ה' הגדולה והגבורה כו'

אור אין סוף ברוך הוא, המלוכש בחכמה, ליכנה, ומשם הוא נמשך גם למדות, כדי שגם בהן יהיו ביטול והתכללות, "למהוי אחד באחד"; וכמו שכתוב: "לך ה' הגדולה והגבורה" וכו',

אור אין סוף, המלוכש בחכמה, נמשך אל הבינה ומשם גם אל המדות, כדי שגם הן יתבטלו ויכללו זו בזו — "למהוי אחד באחד". דברי דוד המלך "לך ה' הגדולה והגבורה" (דברי הימים א כט, יא) מלמדים שהגדולה (חסד) והגבורה שייכות כולן לה'.

שהכל בטלים לך ואינן עולים בשם כלל דלאו מכל אלין מדות^{83,84} כו' ועמ"ש מזה ע"פ בהעלותך⁸⁵ את הנרות⁸⁶ וע"פ וארא אל אברהם^{87,88} ואח"כ

שכן הכול בטל לך ואינו נחשב בשם כלל, שהרי "לאו מכל אלין מדות" וכו'. ועיין במה שנכתב על הפסוק "בהעלותך את הנרות", ועל הפסוק "וארא אל אברהם". ואחר כך

המדות בטלות לה', ואין להן חשיבות מצד עצמן, כדברי תיקוני זוהר: "לאו מכל אלין מדות". אדמו"ר הזקן מפנה למאמריו על הפסוקים "בהעלותך את הנרות" (במדבר ח, ב) ו"וארא אל אברהם" (שמות ו, ג).

ממשיכים יחוד זה בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד]⁸⁹ לשון המשכה שנמשך בבי"ע ובהיכלות ג"כ בחי' יחוד כמו למעלה באצילות שנמשך גם להם אור א"ס להיות ביטול והתכללות כו'.

אנו ממשיכים את הייחוד הזה באמצעות "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". "ברוך" הוא לשון של המשכה: שתימשך בבריאה, ביצירה ובעשיה, וגם בהיכלות, בחינה של ייחוד, כמו למעלה באצילות; כלומר, שגם אליהם יימשך אור אין סוף, כדי שיהיו בביטול ובהתכללות וכו'.

הפסוק השני, "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", ממשיך את הייחוד כלפי מטה. מפרשים את "ברוך" כלשון של המשכה, בדומה למונח שבמשנה המתאר הטמנת גפן בקרקע, כך שגם בריאה, יצירה ועשיה וההיכלות שבהן יקבלו את אור אין סוף ויהיו בביטול, כפי שהוא באצילות.

[ומזה יובן מ"ש בחורבן בהמ"ק [בית המקדש] מלאכי שלום מר יבכיון⁹⁰ נשמו מסלות⁹¹ כו' וכמ"ש תלמידי האריז"ל [האר"י זכרוננו לברכה] שכש"ש יחוד בזו"נ [בזעיר אנפין ונוקבא] דאצילות

[ומכאן יובן מה שנאמר על חורבן בית המקדש: "מלאכי שלום מר יבכיון, נשמו מסילות" וכו'. וכפי שכתבו תלמידי האריז"ל, שכאשר יש ייחוד בז"א ונוקבא שבאצילות,

כך מתבאר מדוע בעת חורבן בית המקדש "מלאכי שלום מר יבכיון, נשמו מסילות" (ישעיהו לג, ז-ח). תלמידי האריז"ל לימדו שייחוד של ז"א ונוקבא באצילות מביא לייחוד גם בהיכלות שלמטה.

אזי מתייחדים ג"כ ההיכלות הנמשכים מת"ת [מתפארת] עם ההיכלות הנמשכים מבחי' מלכות ועיין במק"מ [במקדש מלך] ר"פ שמות (דף ד')

אז גם ההיכלות הנמשכים מתפארת מתייחדים עם ההיכלות הנמשכים מבחינת מלכות. ועיין במקדש מלך, בתחילת פרשת שמות (דף ד'),

כאשר ז"א ונוקבא (מלכות) מתייחדים למעלה, ההיכלות היוצאים מתפארת מתייחדים עם ההיכלות היוצאים ממלכות. המקדש מלך, פירוש על הזוהר, דן בכך בתחילת פרשת שמות.

ע"פ איש וביתו באו⁹² ופי' וענין יחוד זה היינו שנמשך בהם גילוי אור א"ס להיות ביטול וזהו ענין בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד]

על הפסוק "איש וביתו באו". וההסבר והמשמעות של ייחוד זה הם שנמשכת בהם התגלות של אור אין סוף, כדי שיהיו בביטול; וזהו עניינו של "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

הערת המקדש מלך היא על הפסוק "איש וביתו באו" (שמות א, א). אדמו"ר הזקן מסביר שייחוד ההיכלות הוא התגלות של אור אין סוף הנמשכת לתוכם, כדי שיהיו בביטול; זהו עניינו של "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

ולכן בחורבן בהמ"ק [בית המקדש] מלא כי שלום מר יבכיון על העדר הגילוי כו' ועמ"ש עוד מענין יחוד זה דההיכלות ומלאכים ע"פ ועוזו נוראותיך יאמרו.^{93, 94, 95}

ולכן, בחורבן בית המקדש, "מלאכי שלום מר יבכיון" על היעדר ההתגלות וכו'. ועיין עוד במה שנכתב על ייחוד זה של ההיכלות והמלאכים, על הפסוק "ועוזו נוראותיך יאמרו".

כשנחרב בית המקדש נפסקה התגלות זו, ומלאכי השלום בכו על היעדרה. אדמו"ר הזקן מפנה לדיון נוסף בייחוד ההיכלות והמלאכים על הפסוק "ועוזו נוראותיך יאמרו" (תהילים קמה, ו).

13 וגך יי'ל [יש לומר] פיי יחוי'ע [יחודא עילאה] הוא שרש המשכת מאין ליש חוי'ב [חכמה ובינה] דאצי'. ויחוי'ת [ויחודא תתאה] הוא מאין ליש בבי'ע עד שנמשך גי'כ מאין ליש גשמי' ועי'ז ואהבת את⁹⁶ הוי' אלקיך בכך מאדך בליג גבול

אפשר גם להסביר: יחודא עילאה הוא השורש של המשכה מאין ליש, בחכמה ובבינה דאצילות; ויחודא תתאה הוא מאין ליש כבריאה, ביצירה ובעשיה, עד שהמשכה מגיעה גם מאין ליש גשמי'. ועל ידי כך: "ואהבת את הוי' אלקיך בכל מאדך" — בלי גבול,

דרך אחרת להבין את שתי האחדויות: יחודא עילאה הוא שורש הבריה מאין ליש בחכמה ובבינה דאצילות; ויחודא תתאה היא אותה בריאה כשהיא מגיעה לבריאה, ליצירה ולעשיה, ולבסוף למציאות גשמית. באמצעותן מגיעים ל"ואהבת... בכל מאדך" — אהבה ללא גבול.

דהיינו לצאת מבחי' כלי וגבול שהכלי הוא המגביל את האור. ועדי'ז כל הפרשה כולה היא להיות הסתלקות האור מן הכלי.

כלומר, לצאת מבחינת כלי וגבול, שהרי הכלי הוא המגביל את האור. ועל דרך זו, כל הפרשה כולה עניינה הסתלקות האור מן הכלי.

לאהוב "בכל מאדך" פירושו לצאת מכל כלי ומכל גבול, שכן כלי מעצם הגדרתו מגביל את האור. כל הפרשה הראשונה של קריאת שמע עוסקת בהסתלקות האור מן הכלי.

קטע 5 • 141

אהבה בכל מאדך: שם מ"ב

14 והנה הסתלקות זו הוא בחי' שם מ"ב בגבורה כנודע שכל העלאות הוא עי' שם מ"ב⁹⁷ [ועמי'ש מזה ע"פ אלה מסעי⁹⁸ בענין מ"ב מסעות].

והנה הסתלקות זו היא בחינת שם מ"ב בגבורה, כידוע שכל העלאה נעשית באמצעות שם מ"ב. [ועיינו במה שנכתב על כך על הפסוק "אלה מסעי", בעניין מ"ב המסעות].

הסתלקות זו כלפי מעלה היא שם מ"ב, השייך לגבורה, שכן כל העלאה נעשית באמצעות שם זה. ארבעים ושניים המסעות של ישראל במדבר קשורים אליו; אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על "אלה מסעי" (במדבר לג, א).

ולכן מיוסד לומר בקי"ש [בקריאת שמע] שעהמ"ט [שעל המטה]⁹⁹ להעלות הנשמה עי" שם זה¹⁰⁰ ולכן יש בו ז"פ [ז' פעמים] ששה ששה תיבות בשתיים יכסה¹⁰¹ כיו ובשתיים יעופף יעופף מן הכלי לעלות ולהסתלק למעלה והוא ענין גבורה שבחסד כו'

ולכן תיקנו לאומרו בקריאת שמע שעל המיטה, כדי להעלות באמצעות שם זה את הנשמה. משום כך יש בו שבע פעמים שש תיבות: "ובשתיים יכסה" וגו', "ובשתיים יעופף" — יעופף מן הכלי, כדי לעלות ולהסתלק למעלה. וזהו ענין גבורה שבחסד וכו'.

שם מ"ב נאמר בקריאת שמע שעל המיטה, בתפילת אנא בכוח, כדי להעלות באמצעותו את הנשמה. שבע השורות, שבכל אחת מהן שש תיבות, מזכירות את שש כנפי השרפים (ישעיהו ו, ב): "ובשתיים יעופף" — בעליה מתוך הכלי. וזהו גבורה שבחסד.

וזהו ענין דאחליפו דוכתייהו ששורה האור בכלי אחר. כי פ' ראשונה הוא חסד שנאמר בה ואהבת כו' והיא בחי' כלי החסד

וזהו ענין "אחליפו דוכתייהו" — שהאור שורה בכלי אחר. שהרי הפרשה הראשונה היא חסד, שכן נאמר בה "ואהבת" וכו', והיא בחינת כלי החסד,

זהו פירוש דברי הזוהר על אורות ש"אחליפו דוכתייהו": אור שורה בכלי שאינו הכלי שלו. הפרשה הראשונה, העוסקת באהבה, היא כלי של חסד.

אבל האור הוא גבורה והסתלקות למעלה וזהו שם מ"ב וכזה יובן שהכוונה דוקא שבקי"ש [שבקריאת שמע] היא בשם זה.

אבל האור הוא גבורה והסתלקות למעלה, וזהו שם מ"ב. ומכאן יובן שהכוונה בקריאת שמע היא דווקא בשם זה.

אולם האור שבתוך הפרשה הראשונה הוא גבורה — ההסתלקות כלפי מעלה, שהיא שם מ"ב. כך יובן מדוע הכוונה הקבלית, ההתבוננות הפנימית בפרשה זו, היא בשם מ"ב.

לפי שהכוונה היא פנימית [בחי' אור] דהיינו המכוון התכלית שעל יסוד זה סובב הולך כל הענין וכל הענין הוא בבחי' חיצוני כו'

כי הכוונה היא הפנימיות [בחינת אור], כלומר התכלית המבוקשת, שעל יסודה סובב כל הענין; ואילו כל הענין עצמו הוא בבחינת חיצוניות וכו'.

הכוונה היא הפנימיות, האור: התכלית שסביבה סובב כל הענין. המילים והנושא הגלוי שלהן הם החיצוניות.

ולכן גוף הפרשה שהוא הענין הוא בואהבת כו' כלי החסד כנ"ל (ר"ל [רוצה לומר] כי הרי החיצוניות והכלי דאהבת בכל מאדך היא בחי' חסד דהיינו מה שהיא בחי' אהבה ואהבה הוא בחי' חסד דרך כלל.

ולכן גוף הפרשה, כלומר עניינה, הוא ב"ואהבת" וכו' — כלי החסד, כאמור לעיל. (כלומר, החיצוניות והכלי של "ואהבת... בכל מאדך" הם בחינת חסד, שכן זהו עניין של אהבה, ואהבה היא בדרך כלל בחינת חסד.)

לכן גוף הפרשה, תוכנה הגלוי, הוא אהבה; ואהבה בכלל היא חסד — וזהו הכלי החיצוני שלה.

אך פנימיותה שהוא המכוון מאהבה הוא בחי' אור הגבורה שהוא להיות הסתלקות וליפרד מן הפתילה ¹⁰² כו' ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] פ"ג [פרק נ' / פרשה נ'] וזהו כרע שכב כארי וכלביא ¹⁰³ וארז"ל

[ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] ספ"ק [סוף פרק קמא] (דברכות) ¹⁰⁴

אבל הפנימיות שלה, שהיא הכוונה שבאהבה, היא בחינת אור הגבורה: להיות בהסתלקות ולהיפרד מן הפתילה וכו'. ועינינו בספר של בינונים, פרק נ'. וזהו "כרע שכב כארי וכלביא". ואמרו רבותינו ז"ל בסוף פרק ראשון (דברכות)

אולם תכליתה הפנימית היא גבורה: אהבה כלהבה המתאמצת להיפרד מפתילתה, כפי שמתואר בתניא, פרק נ', באהבה כגחלת בוערת הנובעת מהגבורות העליונות. דברי בלעם "כרע שכב כארי וכלביא" (במדבר כד, ט) מבטאים עניין זה.

(די"ב ע"ב) שבקשו לקבוע פ' בלק בקי"ש [בקריאת שמע] ¹⁰⁵ משום דכתיב בה היא קרא ובילקוט עומדין כאריות חוטפין קי"ש [קריאת שמע].

(דף י"ב ע"ב) שביקשו לקבוע את פרשת בלק בקריאת שמע, משום שפסוק זה כתוב בה; ובילקוט: "עומדין כאריות חוטפין קריאת שמע".

הגמרא (ברכות יב ע"ב) מספרת שהחכמים ביקשו לכלול את פרשת בלק בקריאת שמע בגלל הפסוק הזה. הילקוט מתאר את ישראל עומדים כאריות וחוטפים את קריאת שמע.

והיינו כי בחי' אריה הוא גי' ע"ד הנ"ל דאור הגבורה בכלי החסד כמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' צו (דכ"ז כ"ח)

כלומר, בחינת האריה היא גם היא על דרך האמור לעיל: אור הגבורה בכלי של חסד, כפי שכתב הרמ"ז בפרשת צו (עמודים 27, 28).

גם האריה הוא אור הגבורה בכלי של חסד. הרמ"ז (רבי משה זכות) מסביר זאת בפרשת צו שבזוהר, בהקשר לאש שעל המזבח.

בענין האש שע"ג [שעל גבי] המזבח¹⁰⁶ שהיה בצורת אריה שאריה גימטריא גבורה¹⁰⁷ וכתוב פני אריה אל הימין¹⁰⁸ כו' ע"ש וזהו עומדין כאריות דוקא שיהיה בק"ש [בקריאת שמע] בחי' ואהבת כו' בכל מאדך כו':

בענין האש שעל המזבח, שהייתה בדמות אריה, שכן אריה עולה בגימטריה גבורה; ונאמר: "ופני אריה אל הימין" וכו'; עיינו שם. וזהו "עומדים כאריות" דוקא: שבקריאת שמע תהיה בחינת "ואהבת" וכו', "בכל מאדך" וכו'.

האש שעל המזבח הייתה בדמות אריה; אריה (1+200+10+5) שווה בגימטריה לגבורה (3+2+6+200+5), 216, ואף על פי כן בחזון יחזקאל פני האריה נמצאים בצד ימין, צד החסד (יחזקאל 1:10). לכן ישראל "עומדים כאריות" בקריאת שמע כאשר הם אוהבים "בכל מאדך": חסד כלפי חוץ, וגבורה בפנים.

קטע 6 • 151-16

הפרשה השנייה: שם ע"ב וגשרי החסד

15 ג וכל זה כפי ראשונה שהיא בחינת רצוא אבל פי' שניה היא בחי' שוב להיות דוקא המשכת אורות בכלים

3. כל זה שייך לחלק הראשון, שהוא בחינת רצוא; ואילו החלק השני הוא בחינת שוב, שבו יש דווקא המשכת אורות בכלים.

חלק 3. החלק הראשון הוא רצוא — השתוקקות הנשמה להתרומם מעל כל גבול. החלק השני הוא שוב — הורדת האורות אל תוך הכלים.

ולכן לא נאמר בכל מאדכם. ובוזה הוא להיפך שהכלי הוא גבורה השמרו לכם¹⁰⁹ כו' וחרה אף¹¹⁰ כו'.

לכן לא נאמר בו "בכל מאדכם". וכאן הדבר הפוך: הכלי הוא גבורה — "השמרו לכם" וכו', "וחרה אף" וכו'.

לכן החלק השני אינו אומר "בכל מאדכם": תפקידו אינו לפרוץ את הגבולות, אלא לשכון בתוכם. כאן הדבר הפוך: הכלי, התוכן החיצוני, הוא גבורה, המתבטאת באזהרות כגון "השמרו לכם" ו"וחרה אף" (Deuteronomy 11:16-17).

אך הפנימיות הוא בשם ע"ב [שם ע"ב] שהוא בחסד [חסד גי' גימטריא] ע"ב [שם ע"ב] שהחסד נחלק לע"ב בחי' הם ע"ב גשרים.

אבל הפנימיות היא בשם ע"ב, שהוא בחסד [חסד בגימטריה ע"ב], שכן החסד נחלק לע"ב בחינות, והן ע"ב הגשרים.

אבל האור הפנימי שלו הוא שם ע"ב, חסד, שכן חסד (4+60+8) עולה בגימטריה שבעים ושתיים. החסד נחלק לשבעים ושתיים בחינות, הנקראות שבעים ושתיים "גשרים".

16 וענין גשר הוא כמו שעושיין עד"מ ע"פ המים גשר בנוי חדרים רבים להיות המים עוברים בו בהתחלקות

בכל חדר כו' ולא יעברו בבת אחת כ"א שיהי' [שיהיה] הבדל בין מים למים כו'

עניין הגשר הוא, למשל, כמו שבונים מעל המים גשר בעל חדרים רבים, כדי שהמים יעברו בו כשהם מחולקים בין חדר לחדר וכו', ולא יעברו בבת אחת, אלא תהיה הפרדה בין מים למים וכו'.

גשר מעל נהר בנוי מקשתות או מחדרים רבים, כך שהמים עוברים כשהם מחולקים, כל חלק בחדר משלו, במקום לזרום כולם יחד בבת אחת.

כך עד"מ יש ע"ב גשרים^{111, 112, 113} שהם ע"ב מיני הבדלות בחסדים בין חסד לחסד שכמה ענינים יש וכולם מרומזים בחסד יום ראשון חסד.

כך, למשל, יש שבעים ושניים גשרים, שהם שבעים ושני סוגי הבדלה בתוך החסדים, בין חסד אחד לחסד אחר. יש ענינים רבים, וכולם נרמזים בחסד: היום הראשון הוא חסד.

שבעים ושניים הגשרים הם שבעים ושבעה? סוגי חלוקה בתוך החסד, המבדילים בין חסד אחד לאחר. דברים רבים מבטאים חסד: היום הראשון של הבריאה מקביל לחסד.

ואור (שנברא בו) חסד. ומים חסד. גוון לבן חסד כו' וכיוצא באלו הרבה פרטים למטה.

והאור שנברא בו הוא חסד, והמים הם חסד, והצבע הלבן הוא חסד וכו'. ויש עוד פרטים רבים כאלה למטה.

האור שנברא ביום הראשון, המים והצבע הלבן הם כולם חסד, ויש עוד פרטים רבים כאלה בעולם שלנו.

וכן למעלה השיר של מלאכים וצדיקים יושבין ונהנין מזיו כו' בגי'ע [בגן עדן] עליון ותחתון כו' ושיי עולמות¹¹⁴ כו' וכיוצא יש הרבה פרטים עד אין מספר רק שכולם נכללים דרך כלל בע"ב בחי'.

וכך גם למעלה: שירת המלאכים; והצדיקים יושבים ונהנים מהזיו כו' בגן עדן העליון ובגן עדן התחתון וכו'; ושלוש מאות ועשרה עולמות וכו', וכיוצא בזה. יש פרטים רבים עד אין מספר, אלא שכולם נכללים באופן כללי בשבעים ושתיים בחינות.

גם למעלה החסד מתבטא באופנים רבים: שירת המלאכים, הצדיקים ש"יושבים ונהנים מזיו השכינה" (ברכות יז ע"א) בגן עדן העליון ובגן עדן התחתון, ושלוש מאות ועשרה העולמות שהצדיקים יורשים. כל הפרטים הרבים האלה נכללים באופן כללי בשבעים ושתיים בחינות.

[וע' בתוספתא שבזח"ב (שבזח"ב חלק ב') (בשלח ד"נ) ע"פ ויסע מלאך¹¹⁵ כו' גבי ומיין סתימן תחות נוקבי בשבעין ותרי אתון ומבואר במ"א]

[ועיינו בתוספתא שבזוהר, חלק ב' (בשלח, דף נ'), על הפסוק "ויסע מלאך" וכו', בעניין "ומיין סתימן תחות נוקבי בשבעין ותרי אתון"; והדבר מבואר במקום אחר.]

אדמור"ר הזקן מפנה לתוספתא שבזוהר (בשלח), על "ויסע מלאך" (שמות יד, יט), המזכירה מים סתומים מתחת לפתחים בשבעים ושתיים אותיות, ומציין שהעניין מבואר במקום אחר.

אבל בחד אחד פשוט לא היו יכולים העולמות להיות כלל רק דרך צמצומים והשתלשלות המדרגות בגי' [בגן עדן] העליון כך ובגי' [ובגן עדן] התחתון כך ולהיות אור ומים כו'

אבל אילו היה חסד אחד פשוט, העולמות לא היו יכולים להתקיים כלל. הם יכולים להתקיים רק באמצעות צמצומים והשתלשלות המדרגות: בגן עדן העליון באופן אחד ובגן עדן התחתון באופן אחר, וכן כדי שיהיו אור ומים וכו'.

חסד יחיד ובלתי מחולק לא היה מותר מקום לעולמות; הם יכולים להתקיים רק באמצעות צמצומים והשתלשלות מסודרת של מדרגות, כך שכל מקום, בגן עדן העליון או התחתון, מקבל את חלקו במידה המתאימה לו.

ולכן שם ע"ב [שם ע"ב] שבגי' [שבגי' פעמים] ויסע ויבא ויט¹¹⁶ יש בכל שם ג' אותיות גי' [גימטריא] רי"ו שהוא בגי' [בגימטריא] גבור"ה שירידת החסד הוא בבחי' גבורות וצמצומים

ולכן בשם ע"ב שבשלושת הפסוקים "ויסע", "ויבא" ו"ויט" יש בכל שם שלוש אותיות, ובסך הכול רי"ו אותיות, שזהו בגימטריה גבורה; כי ירידת החסד היא בבחינת גבורות וצמצומים,

שם ע"ב נוצר משלושת הפסוקים בשמות יד, יט-כא: "ויסע", "ויבא" ו"ויט", שכל אחד מהם בן שבעים ושתיים אותיות; שבעים ושניים השמות בני שלוש האותיות יוצרים יחד רי"ו אותיות, כמניין גבורה (גימטריה: 3+2+6+200+5). החסד יורד רק באמצעות גבורה וצמצום.

כמו גבורות גשמים שמזכירין הגשם באתה גבור לפי שמטר יורד בגבורה הגם שהגשם הוא מרוה את הארץ ומולידה ומצמיחה ונותן זרע לזורע ולחם לאוכל¹¹⁷ כו'

כמו "גבורות גשמים": מזכירים את הגשם בברכת "אתה גיבור", מפני שהגשם יורד בגבורה, אף שהוא מרוה את הארץ ומצמיח ומוליד אותה, ונותן זרע לזורע ולחם לאוכל וכו';

הגשם נקרא "גבורות גשמים" ונזכר בברכת "אתה גיבור" שבתפילת העמידה, מפני שהוא יורד בגבורה. ואף על פי כן הגשם הוא חסד גמור: הוא מרוה את הארץ וגורם לה להוציא "זרע לזורע ולחם לאוכל" (ישעיהו נה, י').

אלא שגבורתו היא במה שיוורד טיפין טיפין שצ"ל בהתחלקות לטיפין רבים שלא ישטף ויעשה מכול ולא לתוהו בראה כו' ולשבת יצרה¹¹⁸ בבחי' כלים הוא דוקא בבחי' גבורות כדי שיהיה יכולת בכלי לקבל כו'.¹¹⁹

אלא שגבורתו מתבטאת בכך שהוא יורד טיפה אחר טיפה, שכן עליו להתחלק לטיפות רבות, כדי שלא ישטוף ויהפוך למכול. וכן "לא תוהו בראה" כו', "לשבת יצרה": בבחינת הכלים, הדבר נעשה דווקא באמצעות בחינת הגבורות, כדי שלכלי תהיה יכולת לקבל וכו'.

"גבורתו" היא בכך שהוא יורד טיפה אחר טיפה, בחלוקה, כדי שלא יהפוך למכול הרסני. כך גם "לא תוהו בראה" ... לשבת יצרה" (ישעיהו מה, יח): עולם של כלים שאפשר להיות בו מתקיים רק באמצעות גבורה, המקנה לכלי את היכולת לקבל.

קטע 7 • 171-18

”ונתתי”: אור בתוך כלים

17 והנה המשכת אור זה בכלי דפי שניה דק”ש [דקריאת שמע] היא במ”ש בה בכל נפשכם¹²⁰ דהיינו להיות בבחי' ולא תחללו¹²¹ כו'

והנה, המשכת אור זה אל תוך הכלי שבפרשה השנייה של קריאת שמע נעשית באמצעות מה שכתוב בה: ”בכל נפשכם”, כלומר, להיות בבחינת ”ולא תחללו” וכו'.

הפרשה השנייה ממשיכה את האור אל תוך הכלי באמצעות ”בכל נפשכם” (דברים יא, יג), המתפרש כ”ולא תחללו את שם קדשי” (ויקרא כב, לב). המילה ”תחללו” קשורה בשורשה ל”חלל”, כלומר חלל ריק.

שלא לעשות חלל והפסק להשראת אור אי”ס שהמשיך על נפשו כפי ראשונה דק”ש [דקריאת שמע] בבחי' ובכל מאדך^{122, 123, 124} במס”נ [במסירות נפש] כו'

שלא לעשות חלל והפסק בהשראת אור אין סוף שהמשיך על נפשו בפרשה הראשונה של קריאת שמע, בבחינת ”ובכל מאדך”, במסירות נפש וכו';

הדרישה היא שלא להשאיר חלל או הפסק באור אין סוף שהאדם המשיך על עצמו בפרשה הראשונה, באמצעות האהבה ”בכל מאדך” ומסירות נפש. מה שהושג באותו רגע של השתוקקות צריך להישאר בנפש גם לאחר מכן.

שעיי' נמשך בו אור אי”ס ממש בבחי' שם ע”ב [שם ע”ב] ונתתי מטר¹²⁵ ארצכם¹²⁶ מטר מ”ד [מייך דוכריין] ארצכם דמ”נ [דמייך נוקבין] [ועייך בפע”ח [בפרי עץ חיים] שער הק”ש [הקריאת שמע] פכ”ד].

שעל ידי כך נמשך בו ממש אור אין סוף, בבחינת שם ע”ב: ”ונתתי מטר ארצכם” — ”מטר” הוא מ”ד, מים דכורין; ”ארצכם” הוא מ”נ, מים נוקבין. [ועייך בפרי עץ חיים, שער קריאת שמע, פרק כד].

על ידי כך נמשך באדם ממש אור אין סוף, בבחינת שם ע”ב, חסד. לכן נאמר ”ונתתי מטר ארצכם” (דברים יא, יד): המטר הוא מים דכורין, השפע מלמעלה, הנותן מענה למים נוקבין העולים מלמטה מ”ארצכם”, כפי שמסביר האר”י בפרי עץ חיים.

18 וזהו ונתתי והל”ל [והוה ליה למימר] ונתן ה' ומהו ונתתי הגם שהוא מאמר משה רבע”ה [רבינו עליו השלום] שהשכינה היתה מדברת מתוך גרונו¹²⁷ אעפ”כ [אף על פי כן] הרי לא נאמר כן במקום אחר.

וזהו ”ונתתי”. היה צריך לומר ”וה' ייתן”; מה פירוש ”ונתתי”? אף שזהו דיבורו של משה רבנו עליו השלום, והשכינה דיברה מתוך גרונו, אף על פי כן אין הדבר נאמר כך במקום אחר.

מדוע נאמר בחלק השני ”ונתתי” בגוף ראשון, כשמה הוא המדבר? היה צריך לומר ”וה' ייתן”. גם אם נניח שהשכינה דיברה מתוך גרונו של משה, אין הדבר נאמר כך במקומות אחרים.

רק לפי שבכאן הוא ענין המשכת ע"ב שהיא המשכת אור אי"ס ממש בכלים ואף כל אדם יכול להיות אומר פי' זו ע"ע מאחר שהיה בפרשה ראשונה במס"נ [במסירות נפש] כו'

אלא מפני שכאן מדובר בהמשכת שם ע"ב, שהיא המשכת אור אין סוף ממש לתוך הכלים; ואף כל אדם יכול לומר פרשה זו על עצמו, מאחר שכפרשה הראשונה היה במסירות נפש וכו',

התשובה היא שפרשה זו עוסקת בהמשכת שם ע"ב, כלומר בהמשכת אור אין סוף עצמו לתוך הכלים. כל אדם שהגיע באמת למסירות נפש בפרשה הראשונה יכול לומר פרשה זו על עצמו.

והתכללות באור אי"ס ממש הרי ממשיך אור אי"ס ממש בנפשו להיות בכל נפשכם ולא תחללוכו' ול היות המשכת שם ע"ב [שם ע"ב] ודברי אשר שמת' בפ"ך¹²⁸ ודברי ממש בפ"ך כו'.

ובהיכללות באור אין סוף ממש, הרי הוא ממשיך את אור אין סוף עצמו לתוך נפשו, כדי שיהיה "בכל נפשכם" ו"ולא תחללו" וכו', וכדי שתהיה המשכת שם ע"ב: "ודברי אשר שמת' בפ"ך" — דברי ממש בפ"ך וכו'.

לאחר שנכלל באור אין סוף, הוא ממשיך את האור עצמו לתוך נפשו, כדי לקיים "בכל נפשכם" ו"ולא תחללו". לאחר מכן דברי ה' נמצאים ממש בפיו, כפי שנאמר בישעיהו נט, כא: "ודברי אשר שמת' בפ"ך", והוא יכול לומר "ונתתי".

וענין הג' פסוקים ויסע ויבא ויט'¹²⁹ ישר והפוך וישר שצ"ל תחלה ממעלה למטה ואח"כ ממטה למעלה ואח"כ חוזר להיות ממעלה למטה והם ג' קוין כו':

וענינם של שלושת הפסוקים "ויסע, ויבא, ויט" — ישר, הפוך וישר — הוא שתחילה צריך להיות מלמעלה למטה, אחר כך מלמטה למעלה, ולאחר מכן לשוב ולהיות מלמעלה למטה; ואלה הם שלושת הקווים וכו'.

שם ע"ב נוצר משלושת הפסוקים "ויסע", "ויבא" ו"ויט": הראשון נקרא כסדרו, השני בסדר הפוך והשלישי כסדרו. הדבר מורה על סדר ההמשכה: תחילה מלמעלה למטה, אחר כך מלמטה למעלה, ולבסוף שוב מלמעלה למטה — שלושת קווי הימין, השמאל והאמצע.

בעבודה

בפרשה הראשונה של קריאת שמע על האדם להגיע לאהבה "בכל מאדך" — לכיסופים, במסירות נפש, לצאת מכל גבול ולהיכלל באור אין סוף; בפרשה השנייה, "בכל נפשך", עליו שלא להשאיר חלל ריק ("לא תחללו"), אלא להמשיך את האור הזה לתוך נפשו וחיייו. אז דברי ה' בפיו, והוא יכול לומר על עצמו: "ונתתי מטר ארצכם". על ידי העיסוק בתורה, שבה חכמתו של ה', האור האינסופי נעשה אור פנימי בתוכנו.

שאלות לשיחה

1. מדוע אהבה השואפת לצאת מכל כלי מתוארת כגבורה ולא כחסד?
2. כיצד הקריאה של "שמע" כ"שם ע"י מתארת את העלאת רפ"ח הניצוצין?
3. מדוע "אחד" ב"הוי' אחד" אינו יכול להתייחס לייחודו של ה' עצמו, ולמה הוא מתייחס במקום זאת?
4. מה מלמד הגשם היורד טיפה אחר טיפה על האופן שבו החסד מגיע לעולם?
5. באיזה מובן יכול כל אדם לומר "ונתתי" לאחר שהוא קורא את הפרשה הראשונה במסירות נפש?

מקורות והפניות

הערות

פסקה 1

1 ואהבת

שתי הנחות נוספות של מאמר זה נדפסו שם: הנחת אדמו"ר האמצעי, הפותחת "להבין ענין ק"ש", וגרסה נוספת מאת הצמח צדק.

הערת קה"ת

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי במאמרי אדה"ז — פרשיות עי' תשח ומתחיל להבין ענין ק"ש. נוי"א כ"ק אדמו"ר הצ"צ שם עי' תשכ. נוי"א הנחת הר"מ בן אדה"ז בסה"מ תקס"ו עי' יב ומתחיל שמע ישראל. עוד הנחה במאמרי אדה"ז — ענינים עי' סב. וראה בהמ"מ לשם. באוה"ת ואתחנן עי' רלד הוספה לסוף המאמר. כרך ז עי' ב'ער. לכללות המאמר ראה בארוכה אמרי בינה פמ"ה ואילך. שרש מצות התפלה פרק יב. ובפרטיות בספר הערכים-חב"ד כרך ד עי' רח ואילך. וראה עוד להלן ברשימת הכתבי-יד אודות מאמר זה.

2 ואהבת את הוי' אלקיך

"ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך, ובכל נפשך ובכל מאודך". הפסוק הפותח את המאמר, מן הפרשה הראשונה של קריאת שמע.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה'

וְאַהֲבֵתָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 מואהבת עד ובשעריך מ"ב תיבין

האריז"ל מונה ארבעים ושתיים מילים מ"ואהבת" עד "ובשעריך", ושבעים ושתיים מילים בפרשה "והיה אם שמוע" עד "ושמתם". זהו המניין שממנו מתחיל המאמר.

Pri Etz Chaim, Gate of the Recitation of the Shema 18:2 פרי עץ חיים, שער הקריאת שמע י"ח:ב'

ומאהבת עד ובשעריך דהוי מ"ב תיבין, בסוד הראש דהוי חסד ודעת, הרי ע"ב ומ"ב. ויש חמשה פסוקים המתחילין בוי ומסיימים בך, עולה ק"ל. משום דהוי מ"ב בסוד דעת ק"ל, דהוי חסד ודעת כאמור. באופן שהוא חסד ע"ב, והוי דעת מ"ב, והוי"ה כ"ו, והוי ק"ל, כי תחלת חמשה פסוקים ו', וסופם כ', הרי כ"ו, גימטריא הוי"ה. והנה (כ') וי"ו במילואו וכ', בגימטריא מ"ב:

Pri Etz Chaim (Public Domain)

4 מ"ב תיבין . . שם ע"ב

דן בארבעים ושתיים התיבות שבפרשה הראשונה ובשם ע"ב שבפרשה השנייה.

הערת קה"ת

ראה פע"ח שער הק"ש פ"ח, שרש מצות התפלה פרק יב ובאמרי בינה שער הק"ש פמ"ה. כל הענין מובא בקצה באוה"ת פי בלק עי' אימח.

5 ופי' שני שם ע"ב

גרסה זו מונה את הפרשה השנייה עד הפסוק "ושמתם", ואומרת שמ"את" ועד "כל הארץ" יש חמישים תיבות, כנגד שם ע"ב וגם כנגד חמישים שערי בינה הכלולים בחכמה, שהיא שם ע"ב.

הערת קה"ת

"עד פסוק ושמתם את, ומתיבת את עד כל הארץ נ' תיבות שהוא נגד בחי שם ע"ב וגם נגד חמישים שערי בינה הכלוליים בחכמה שהוא שם ע"ב כו" —

מאמרי אדה"ז פרשיות כרך ב עי' תשח. וראה באוה"ת פי עקב עי' תריא בשם משנת חסידים ועוד.

6 השמרו לכם

"השמרו לכם מן יפתה לבבכם". האזהרה שבפרשה השנייה של קריאת שמע, המצביעה על כך שהיא בבחינת גבורה.

Deuteronomy 11:16 דברים י"א:ט"ז

הֲשִׁמְרוּ לָכֶם מִן יִפְתָּה לִבְכֶּכֶם וְסָרְתֶּם וְעַבַּדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם:

Take heed to yourselves, lest your heart be deceived, and ye turn aside, and serve other gods, and worship them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7 וכמבואר מענין סדר הפרשיות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה בהנסמן שם.

8 והנה נודע . . והלא כאן נהפוך הוא . . אך הענין דאיתא בזהר

מקום מקביל לשאלת חילופי השמות ולתשובה על פי הזהר.

הערת קה"ת

ראה גם סי' מאמרי אדה"ז — ענינים עי' שעז, ובהנסמן בהמ"מ שם.

9 דאיתא בזהר

שם מסביר אדמו"ר הזקן שהדרום, שעיקר עניינו חסד, כולל גבורה, והצפון, שעיקר עניינו גבורה, כולל חסד (ולכן הצפון קר, שכן הקור הוא בחינת חסד); וכן שהקור השייך לחסד והחום השייך לגבורה הם עצמם תוצאה של חילוף, שהוא התיקון הבסיסי שעל ידו נתערבו המדות.

הערת קה"ת

ועי' לעיל בפ' תזריע (כ, א). ועי' בששה"ש (ל, ג). ושי"נ. ועיי' מטות (פז, ב). [כ]. בסידור עב, א מפרש באופן אחר ראה בשרש מצות התפלה פרק יב דף קכ, א. ששניהם אמת וכענין זה ראה גם סה"מ תר"ן עי' שצא ואילך.

10 דאיתא בזהר

חילוף המקומות שבוהר נדון שם בהרחבה.

הערת קה"ת

ח"א פז, א. בארוכה במאמרי אדה"ז ענינים עי' סב ואילך. אוה"ת בשלח עי' תקנז. המשך תעריב עי' כ ואילך.

11 דאחליפו דוכתייהו ואכלילו שמאלא בימינא

המקום שמציינת הערת קה"ת לדברי הזהר, שהאורות "החליפו את מקומם, וכללו את השמאל בימין". אדמו"ר הזקן מבסס עליו את תשובתו.

Zohar, Lech Lecha 24:237-248 ספר הזהר, לך לך כ"ד:רל"ז-רמ"ח
The flame ascended and encircled itself with the Left, and the drop ascended and encircled itself with the Right. They then crossed and changed places, going up and down alternately until they were closely interlocked

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

12 שנתחלפו האורות בבחי' כליהם

מבאר שכאשר גילוי אור אין סוף נמשך במדות בדרך של תוספת וריבוי, מתרחשת "החלפת המקומות": אור החסד נמצא בכלי הגבורה.

הערת קה"ת

בסה"מ תרל"ג כרך ב ע' שמו מבאר: "שכשיש המשכת גילוי אוא"ס במדות בבחי' תוסי' וריבוי, אזי נעשה אחליפו דוכתייהו אור החסד בכלי הגבורה". באוה"ת פ' בשלח ע' תקנו מבאר זה לשני תלמידים שקיבלו מרב אחד אעפ"כ אחד נוטה לחסד ואחד לגבורה כמו הלל ושמאי שקבלו מרב אחד ע"ש. וראה בארוכה בספר הערכים — חב"ד כרך ד ע' רח ואילך.

13 בביאור ע"פ לכבתני

הביאור שהטקסט מזכיר. הקטע המצוטט מדבר על "לך ה' הגדולה והגבורה": מדות הגדולה והגבורה, הנמשכות מדעת תחתון, נושאות את הארת אור אין סוף; וכן על שתי בחינות של דעת — אחת המתלבשת בתוך המדות ואחת המקיפה — המתאחדות זו עם זו.

הערת קה"ת

לקמן שה"ש ל, ג.

14 לכבתני

"שבית את לבי, אחותי כלה." הפסוק הפותח את הסברו של אדמו"ר זוקן בלקוטי תורה על שיר השירים, מובא כאן בהקשר של חילופי האורות.

Song of Songs 4:9 שיר השירים ד:ט'

לכבתני אחתי כלה לכבתני באחת מעיניך באחד ענק מצורניה:

Thou hast ravished my heart, my sister, my bride; Thou hast ravished my heart with one of thine eyes, With one bead of thy necklace

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

15 ואהבת בחי' כלי החסד . . ופ' שני . . בכלי הגבורה

בנוסח זה נשאל: אף שהקושיה מתיישבת לפי הקבלה, עדיין יש להבין בשכל מה פירוש הדבר שאור החסד מאיר בכלי הגבורה ואור הגבורה בכלי החסד, ומדוע בפרשת קריאת שמע אור הגבורה נמצא בכלי החסד, ואילו בפרשת "והיה" אור החסד נמצא בכלי הגבורה.

הערת קה"ת

במאמרי אדה"ז — פרשיות ע' תשח מקשה: "הגם שניתרצה הקושיה הנ"ל ע"ד הקבלה, מ"מ יש להבין תירוץ זה בהשגה מהו זה שאור החסד מאיר בכלי הגבורה ואור הגבורה בכלי החסד, ולמה פ' שמע דוקא באור הגבורה בכלי החסד ופ' והי' האור החסד בכלי הגבורה כו" ע"ש.

16 יחוו"ע ויחוו"ת שבשמע ישראל

הוזהר מכנה את "שמע ישראל" יחודא עילאה, ואת "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" יחודא תתאה. המאמר משתמש בשני ייחודים אלה כדי להסביר את שני החלקים.

Zohar I, 18b זח"א יח, ב

הערת קה"ת

זח"א יח, ב.

17 שבשמע ישראל

"שמע ישראל, הוי' אלקינו, הוי' אחד". הפסוק הראשון של קריאת שמע,

שאת מילותיו המאמר ממשיך ומבאר אחת לאחת.

Deuteronomy 6:4 דברים ו:ד'

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַבַּיְתָּה אֱלֹהֵינוּ הַבַּיְתָּה אֱלֹהֵינוּ:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

18 הוי' אלקינו

הארז"ל מסביר שב"הוי' אלקינו הוי'", הוי' הראשון הוא באבא, ו"אלקינו" באמא; המילים מכינות את הייחוד של אבא ואמא. אדמו"ר זוקן מצטט זאת כייחוד של חכמה ובינה דאצילות.

Pri Etz Chaim, Gate of the Recitation of the Shema 11 פרי עץ

חיים, שער הקריאת שמע י"א

19 פי הארז"ל . . יחוד או"א

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Pri Etz Chaim.

הערת קה"ת

פע"ח שער הק"ש פי"א.

20 ההשתלשלות . . צ"ל תמיד כמ"ש בח"ק

ההערה מסבירה ש"חינוך קטן" פירושו "שער היחוד והאמונה". הפרק הראשון שלו מלמד שכל נברא, אפילו הארץ הדוממת, יחזור לאין ואפס כפי שהיה קודם ששת ימי בראשית, אילו היו האותיות היוצרות מסתלקות ממנו.

הערת קה"ת

— בחינוך קטן. וכן הוא במאמרי אדה"ז — פרשיות ע' תשט. הכוונה לשער היחוד והאמונה. וראה שם ע' פי"ב פ"ט.

21 היו חוזרים לאין ואפס ממש כמו קודם שיי"ב

אילו היו אותיות עשרת המאמרות מסתלקות מכל נברא לרגע, הוא היה חוזר לאין ואפס, כפי שהיה לפני ששת ימי בראשית. אדמו"ר זוקן מכנה זאת "חינוך קטן" ו"ספר של בינונים, חלק ב".

Tanya, Sha'ar HaYichud 1:4 תניא, חלק שני; שער היחוד והאמונה א:ד'

וכן בכל הפרואים שִׁבְכָל הָעוֹלָמוֹת עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְאֶפְיָלוֹ אֶרֶץ הַלְּזוֹ הַגִּשְׁמִית וּבְחִינַת דּוֹמָם מִמֶּשׁ, אֵילוֹ הֵיוּ מְסַתְּלָקוֹת מִמֶּנָּה כְּרִגְעַ חֵס וְשִׁלּוֹם הָאוֹתִיּוֹת מְעַשְׂרָה מְאֻמְרוֹת שֶׁבָּהֶן נִבְרָאָה הָאֶרֶץ בְּשֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרָאשִׁית, הֵיְתָה חוֹזֶרֶת לְאֵין וְאֶפְסֵי מִמֶּשׁ, כְּמוֹ לִפְנֵי שֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרָאשִׁית מִמֶּשׁ.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

22 והחכמה מאין תמצא

"והחכמה מאין תמצא?" החסידות מפרשת את "מאין" כ"מן האין": החכמה באה מן האין.

Job 28:12 איוב כ"ח:י"ב

וְהַחֲכֵמָה מֵאֵין תִּמְצָא וְאֵי זֶה מְקוֹם בִּינָה:

But wisdom, where shall it be found? And where is the place of understanding

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כח, יב.

23 להנחיל אוהבי יש

"להנחיל אוהבי יש". כאן "יש" מציין את הבינה, שהיא המציאות המוגדרת

הראשונה.

Proverbs 8:21 משלי ח:כ"א

להנחיל אהבי יש ואצרתיהם אַמְלָא:

That I may cause those that love me to inherit substance,
And that I may fill their treasuries

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ח, כא.

פסוקה 4

24 ונהר יוצא מעדן

"ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן". לשון ההווה "יוצא" מלמדת שהזרימה אינה פוסקת לעולם.

Genesis 2:10 בראשית ב:י

וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת־הָגֶן וּמִשָּׁם יִפְרָד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רְאשִׁים:

And a river went out of Eden to water the garden; and from
thence it was parted, and became four heads

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ב, י.

25 תרין ריעין

לשון הזוהר על חכמה ובינה: "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין" — שני רעים שאינם נפרדים לעולם; הערת קה"ת מציינת שזהו המקור כאן.

Zohar III, 4a זח"ג ד, א

הערת קה"ת

זח"ג ד, א. ועליק [ראה] יח, ב [כ].

26 אשר ברא אלקים לעשות

"אשר ברא אלקים לעשות" — המילים האחרונות בתיאור הבריאה. המאמר מפרש את "ברא" כבריאה רוחנית ואת "לעשות" כבריאה גשמית.

Genesis 2:3 בראשית ב:ג

וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים אֶת־יְמֵי הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בּוֹ שָׁבַת מְקַלְמְלָאֲתוֹ
אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹקִים לַעֲשׂוֹת:

And G-d blessed the seventh day, and hallowed it; because
that in it He rested from all His work which G-d in creating
had made

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ב, ג.

פסוקה 5

27 ואנת הוא חד ולא בחושבן

תפילתו של אליהו נפתחת במילים: "ריבון העולמים, אתה אחד ולא בחשבון". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כך: "אין ערוך" בין ה' ובין אפילו המדרגה הגבוהה ביותר.

Tikkunei Zohar 17a:9-11 תקוני זוהר י"ז א:ט"י-י"א

פתח אליהו ואמר רבון עלמין דאנת הוא חד ולא בחשבון. אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא כך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסאית (נ"א אתכסייא) מכני נשא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

פסוקה 6

28 ולא מכל אלין מדות איהו כלל

תפילתו של אליהו: ה' אינו "מאף אחת מהמידות כלל"; ושם נאמר גם: "אתה חכם, אך לא בחכמה ידועה". אדמו"ר הזקן מפרש את היות ה' "חכם" כירידה.

Tikkunei Zohar 17b:5-7 תקוני זוהר י"ז ב:ה"ז

אבל לאו דאית לך צדק ידיעא דאיהו דין. ולא משפט ידיע' דאיהו רחמי ולא מכל אלין מדות כלל. קום רבי שמעון ויתחדשון מלין על ירך דהא רשותא אית לך (נ"א אתיהיב לך) לגלאה רזין טמירין על ירך מה דלא אתיהיב רשו לגלאה לשום בר נש עד כען. קם רבי שמעון פתח ואמר לך יי הגדולה והגבורה וכו'

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

29 ולא מכל אלין מדות . . אנת חכים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהק' (פתח אלי').

30 וזהו ענותנותו

"בכל מקום שאתה מוצא את גבורתו של הקדוש ברוך הוא, אתה מוצא את ענותנותו". אדמו"ר הזקן מכנה את התלבשות ה' בחכמה ענווה.

Megillah 31a מגילה ל"א א

הערת קה"ת

מגילה ל"א, א.

31 בריש הורמנא

מילות הפתיחה של הזוהר על הבריאה: "בתחילת גזירת המלך". הבריאה הראשונה באה מרצון ה' בלבד, בלי אתערותא דלתתא.

Zohar I, 15a זח"א טו, א

הערת קה"ת

זח"א טו, א.

32 כי חפץ חסד הוא

"כי חפץ חסד הוא". זו הסיבה שהבריאה החלה בלי אתערותא דלתתא.

Micah 7:18 מיכה ז:י"ח

מִי־אֵל כְּמוֹךָ נִשְׂא עֶזְוֹ וְעֵבֶר עַל־פִּשְׁעוֹ לְשֹׁאֲרֵית נִחְלָתוֹ לֹא־יִהְיֶה זִיק לְעַד
אִפּוֹ כִּי־חֶפֶץ חֶסֶד הוּא:

Who is a G-d like unto Thee, that pardoneth the iniquity, And
passest by the transgression of the remnant of His heritage?
He retaineth not His anger for ever, Because He delighteth
in mercy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מיכה ז, יח.

33 כד"ה פתח אליהו כפי וירא

ההערה מאשרת שהמאמר שהטקסט מצייין נמצא בתורה אור; אדמו"ר הזקן מפנה אליו בעניין שחכמה נמצאת "מאין" ביחס לכתר.

הערת קה"ת

בתר"א.

ראה זח"ג רלו, ב. נתבאר במאמרי אדה"ז — פרשיות ע' תשיא. וראה גם אוה"ת בראשית כרך ו' תתשמה, ב. באוה"ת פ' עקב ע' תקנב ובביאורו"ז להצ"צ כרך א' ע' תקעז מובא מתי "כי שמע שם ע' . . ונעשו זעיר לשון מועט".

41 שמע . . עיין רבתי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

זח"ב (קס, ב). [כ].

42 שמע שם ע' עיין רבתי

מקום נוסף שמציינת הערת קה"ת לעניין עיין רבתי שב"שמע".

Zohar, Terumah 58:622-59:630 ספר זוהר, תרומה נ"ח:תרכ"ב- נ"ט:תר"ל

R. Hiya and R. Jose were walking together. Said R. Jose: 'Let us now think on spiritual matters and talk on the words of the Torah.' He thereupon began by pointing out that three passages are introduced by the words, Hear, O Israel. "Hear O Israel, the L-rd our G-d, the L-rd is One" (Deut. 6, 4); "Hear, O Israel, this day thou hast become a people to the L-rd thy G-d" (Ibid. 27, 9); and "Hear, O Israel, thou art to ... pass the Jordan this day" (Ibid. 60, 1)

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

43 דהיינו כשהמדות הם בשכל . . הם בבחי' קטנות

מצטט את הקטע הזה על כך שהמדות "גדולות" בשכל ו"קטנות" בלב.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת בראשית כרך א' צב, ב.

44 ואין — הם גדולים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

צ"ל: הם גדולים.

45 בד"ה את קרבני לחמי

הקטע המובא מסביר כיצד הקרבן נעשה "לחם" למלאכים: בעלייתו הוא נקלט בחיות ובשרפים, כשם שהלחם מתעכל ונעשה לבשרו ולדמו של האדם, ומוסיף להם כוח וחיות.

הערת קה"ת

לעיל פנחס עז, סע"ד ואילך.

46 את קרבני לחמי

"קרבני לחמי לאשי". הפסוק הפותח מאמר המצוטט בהקשר לנושא של גדול וקטן.

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב'

צו את־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קִרְבְּנֵי לֶחְמִי לְאִשֵּׁי רִיחַ נִיחָחִי תִשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְמוֹעֲדוֹ:

Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me .in its due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 ואתה מרבבות קדש

"ואתה מרבבות קודש". מתוך וואת הברכה, ופותח מאמר נוסף שהאדמו"ר

34 מי מנה

"מי מנה עפר יעקב". הפסוק הפותח הסבר שהאדמו"ר הזקן מצטט על כך שחכמה באה מן האין.

Numbers 23:10 במדבר כ"ג:י'

מִי מִנָּה עֶפְרַיִם יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת־רֵכֶז יִשְׂרָאֵל תָּמַת נַפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתִהְיֶה אֶחָדִיתִי כְּמֵהוּ:

Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine

!end be like his

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 בביאור ע"פ ונקדשתי

הקטע המובא מסביר על פי עץ חיים שיחוד אבא ואמא מצריך העלאת מ"ן במסירות נפש ממש בקריאת שמע, ואילו לייחוד ז"א ונוקבא מספיקה העלאת מ"ן באמצעות תורה ומצוות; לכן גם מי שתורתו אומנותו מפסיק לקריאת שמע.

הערת קה"ת

לעיל אמור לג, ג. וראה במ"מ לשם.

36 ונקדשתי בתוך

"ונקדשתי בתוך בני ישראל". הפסוק שבראש מאמר שהאדמו"ר הזקן מצטט על האור החדש הנמשך בקריאת שמע.

Leviticus 22:32 ויקרא כ"ב:ל"ב

וְלֹא תִחַלְלֵנִי אֶת־שְׁמִי קֹדֶשׁ וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדְּשָׁם: And ye shall not profane My holy name; but I will be hal-

lowed among the children of Israel: I am the L-RD who hal-

low you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 וביאור ע"פ יונת

כפי שמציינת ההערה, הביאור הנוסף על "יונתי בחגוי הסלע" מתחיל שם. בהמשך מסביר אדמו"ר הזקן שקריאת שמע היא ייחוד אבא ואמא — המשכת אור חדש מאין סוף ברוך הוא, שבאה רק באמצעות מסירות נפש — ומביא את ההבחנה של האריז"ל בין הייחוד התמידי המקיים את העולמות לבין הייחוד הזקוק לאור חדש מלמעלה.

הערת קה"ת

אולי הכוונה למה שנתבאר לקמן שה"ש יט, ב. ואילך.

38 ולכן מקדימין שמע

מקום נוסף שמציינת ההערה להסבר מדוע אומרים תחילה "שמע ישראל".

הערת קה"ת

ראה גם מאמרי אדה"ז — על מארז"ל ע' ב.

39 שמע ישראל

"שמע ישראל, הוי' אלקינו, הוי' אחד". המאמר מפרש את "שמע ישראל" כהעלאת מים נוקבין, ואת "הוי' אלקינו" כהמשכה שבאה כמענה לה.

Deuteronomy 6:4 דברים ו:ד'

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הָאֵלֵינוּ הָאֶחָד: Havayah אֱלֹהֵינוּ Havayah אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 שמע שם ע' רבתי

המקום שמציינת הערת קה"ת לקריאת "שמע" כ"שם עיין", עם עיין רבתי.

Zohar III, 236b זח"ג רלו, ב

הערת קה"ת

הזקן מצטט כאן.

Deuteronomy 33:2 דברים ל"ג:ב'

וַיֹּאמֶר ה' מְסִינִי בָּא וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מִהָר פָּאָרָן וְאֶתֶּה מְרֻכְבֶּת קֶדֶשׁ מִיְמִינוֹ אֵשׁ דָּת לְמוֹ:

And he said: The L-RD came from Sinai, And rose from Seir unto them; He shined forth from mount Paran, And He came from the myriads holy, At His right hand was a fiery law unto them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 ועמ"ש ע"פ ויקרא אל משה

המאמר נפתח באל"ף הקטנה של ויקרא ובאל"ף הגדולה של אדם שבדברי הימים, ובמדרש שה' עצמו קרא למשה, ולא באמצעות מלאך כפי שהיה אצל אברהם.

הערת קה"ת

לעיל פ' ויקרא א, א.

49 ויקרא אל משה

"ויקרא אל משה", כאשר האות אל"ף במילה "ויקרא" כתובה באות קטנה. הפסוק מצוטט בהקשר לאותיות גדולות וקטנות.

Leviticus 1:1 ויקרא א:א'

וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּדְבֶר ה' אֵלָיו מֵאֵלֶּה מוֹעֵד לֵאמֹר:

And the L-RD called unto Moses, and spoke unto him out of the tent of meeting, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

50 והעלאת מ"ן למקור המדות הוא ע"י בחי' שם

העלאת מ"ן באמצעות "שם" עד למקור המדות מוסברת שם.

הערת קה"ת

נתבאר באוה"ת ויקרא כרך ב ע' תרלד ואילך.

51 רפ"ח . . עם שם ב"ן בגימטי שם

ההערה מציינת שגימטריה זו, של רפ"ח הניצוצות עם שם ב"ן, העולים בגימטריה "שם", מובאת שם.

הערת קה"ת

הובא במאו"א ש' סנ"ג. [כ].

פסקה 7

52 כי אני ה' הוא שמי

"אני הוי', זה שמי, וכבודי לא אתן לאחר". אדמו"ר הזקן מביא פסוק זה כדי להראות ששורש הניצוצות הוא רק שם ה'.

Isaiah 42:8 ישעיהו מ"ב:ח'

אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לֹא־אֶתֶּן וְתִהְיֶה לִּי לְפָסִילִים:

I am the L-RD, that is My name; And My glory will I not give to another, Neither My praise to graven images

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מב, ח.

53 כי אני ה' לא שנייתי

"כי אני הוי' לא שנייתי". עצמותו של ה' אינה מושפעת מהשכירה ומהתיקון.

Malachi 3:6 מלאכי ג:ו'

כִּי אֲנִי ה' לֹא שִׁנִּיתִי וְאַתֶּם בְּגִי'־עֶקֶב לֹא כְלִיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 שכתר הוא ממוצע בין המאציל לנאצלים

מקום נוסף בלקוטי תורה העוסק בכתר כממוצע בין המאציל לנאצלים.

הערת קה"ת

ע"ה שמ"ב, פ"א. ע"ל בחקותי (סו, ג). וש"נ. [כ].

55 שכתר הוא ממוצע בין מאציל לנאצלים

חייבת להיות מדרגת ביניים בין המאציל לנאצל, הקרובה לשניהם; מדרגה זו היא כתר. המקור מובא כאן כדי לציין שכתר הוא "מלכות דאין סוף", מדרגה של שם בלבד.

Sefer Etz Chaim 42:3 עץ חיים מ"ב:ג'

... ונלע"ד שזה יובן במ"ש במ"א כי במה יוכר בחי' מעלת אבא על אמא וכן שאר הבחינת בבחינת העגולים והרי חצי העגולים הראשונים יהיו כסדר כתר על חכמה כוי אמנם חצי העגולים למטה יהיה להיפך כי עגול מלי' עומד ע"ג עגול יסוד כוי א"כ במה יוכר בחי' מעלות הספירה זו מזו ושם בארנו כי יש חלונות דרך יושר ומשם אבא מאיר לאמא ואמא לז"א כוי ועי"כ ניכר מדרגת מעלתן גם ידעת ענין פתחים ושערי רקיעין שדרך שם עולין ויורדין המלאכים והנשמות א"כ גם עדי"ז הנוכר שבדרך אותו שער השמים והרקיע ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

56 ואני ראשון ואני אחרון

"אני ראשון ואני אחרון". לפני השכירה ולאחר הבירור האחרון, הכול שווה לפניו.

Isaiah 44:6 ישעיהו מ"ד:ו'

כֹּה־אָמַר ה' מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְגֵאֲלוֹ ה' צָבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרֹן וּמִפְלְעֵדִי אֵין אֱלֹקִים:

Thus saith the L-RD, the King of Israel, And his Redeemer the L-RD of hosts: I am the first, and I am the last, And beside Me there is no G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מד, ו.

פסקה 8

57 וימלוך וימת . . שמלכו בארץ אדום

המילים כאן מצטטות את Genesis 36:31. הקטע מופיע למטה.

Genesis 36:31 בראשית ל"ו:ל"א

וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדָוִם לִפְנֵי מֶלֶךְ־מִלְכָּה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom, before there reigned any king over the children of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית לו, לא-לט.

The heavens declare the glory of G-d, and the firmament
showeth His handiwork
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 וישראל אותיות שיר א-

העמוד המרכזי נקרא ישראל: שיר — מן הצד השמאלי, צד הלויים; ואל —
מן הצד הימני, צד הכהנים.

Tikkunei Zohar 3a:7 תקוני זוהר ג' א:ז

... לקה, תפלין על רישא דעמודא דאמצעיתא, כסי לקה אימא בגדפהא
דאינון רצועין דתפלין, וקשרין לקה ישראל בשכינתא תתאה בתפלין
דיד, וליה אמרין שמע ישראל, ברא דסבא דסבין, ודא חכמה עלאה, ועל
שמייה אתקרי עמודא דאמצעיתא ישראל, שיר א"ל שיר משמאלא שיר
דלויים, א"ל מימינא דכהנניא, עמודא דאמצעיתא

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

הערת קה"ת

ת"ו בהקדמה (ג, א).

65 כביאור ע"פ צאינה וראינה

הביאור על "צאינה וראינה" בחלק שיר השירים של Likkutei Torah,
שאליו מפנה אדמו"ר הזקן בעניין "וישמחו בך ישראל מקדשי שמך".

הערת קה"ת

לקמן שה"ש.

66 צאינה וראינה

"צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה". הפסוק הפותח את הביאור
שאדמו"ר הזקן מצטט.

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג:יא

צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום
חתנתו וביום שמחת לבו:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king
Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath
crowned him in the day of his espousals, And in the day of
the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 ובביאור ע"פ יונתי

שם מסביר אדמו"ר הזקן ש"ישראל עלו במחשבה" מתייחס למחשבה
הקדומה, כפי שאומר המדרש שמחשבתם של ישראל קדמה לכול. הנשמות
ששורשן שם יכולות לחבר את אצילות עם עשיה באמצעות תורה ומצוות.

הערת קה"ת

לקמן שה"ש.

68 יונתי בחגוי הסלע

"יונתי בחגוי הסלע". הפסוק הפותח ביאור נוסף שאדמו"ר הזקן מצטט.

Song of Songs 2:14 שיר השירים ב:יד

יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה הראיני את־מראיך השמיעני את־
קולך כי־קולך ערב ומראיך נאווה:

O my dove, that art in the clefts of the rock, in the covert of
the cliff, Let me see thy countenance, let me hear thy voice;
'For sweet is thy voice, and thy countenance is comely

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 ולא ראה עמל בישראל

דברי בלעם: "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל". הפסוק הפותח

58 וימלוך וימת כוי שהם המלכים שמלכו בארץ אדום

רשימת מלכי אדום, שכל אחד מהם "מלך... ומת". בקבלה הם מסמלים את
הכלים של עולם התוהו שנשברו.

Genesis 36:31-34 בראשית ל"ו:ל"א-ל"ד

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך־מלך לבני ישראל:
וימלך באדום בלע בן־בעור ושם עירו דנהבה: וימת בלע וימלך תחתיו
יובב בן־זרח מבצרה: וימת יובב וימלך תחתיו חשם מארץ התימני:

And these are the kings that reigned in the land of Edom,
before there reigned any king over the children of Israel.
And Bela the son of Beor reigned in Edom; and the name of
his city was Dinhabah. And Bela died, and Jobab the son of
Zerah of Bozrah reigned in his stead. And Jobab died, and
Husham of the land of the Temanites reigned in his stead

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 9

59 נהירו דחכמתא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ע' זח"א (צד, א). זח"ג (לא, א). ומ"ש מזח"ב (קלו, ב) ל"מ. [כ].

60 א"ל הוא נהירו דחכמתא

מקום שהערת קה"ת מציינת בו את "אל" כ"הארת החכמה".

Zohar, Lech Lecha 35:402-415 ספר זוהר, לך לך ל"ה:ת"ב-תט"ו

Further, it has been pointed out that the word for "G-d" in
this passage, viz. Eloah, may be divided into El, signifying
the radiance of Wisdom, the letter Vau, signifying the male,
and the letter He, signifying the female; when they are
joined, the name Eloah is used, and the holy neshamah is
united to this spot. And since all depends on this sign

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

61 א"ל הוא נהירו דחכמתא

מקום נוסף שהערת קה"ת מציינת בו את "אל" כ"הארת החכמה".

Zohar, Tzav 12:93-14:104 ספר זוהר, צו י"ב:צ"ג-י"ד:ק"ד

The real truth, however, is as follows. El everywhere stands
for the light of the supernal Wisdom which exercises its in-
fluence every day, and without which the world could not
stand a day before the heavy chastisements that arise every
day against it. For El is indignant with them and thrusts
them away and so establishes the world, which otherwise
could not exist an instant

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

62 בזהר ע"פ השמים מספרים

הדיון בזהר על "השמים מספרים כבוד אל", שאליו מפנה אדמו"ר הזקן.

Zohar I, 8a זח"א ח, א

הערת קה"ת

ראה זח"א ח, א ובאזה"ת נ"ך כרך ב ע' תתקכו. יהל אור ע' סא.

63 השמים מספרים

"השמים מספרים כבוד אל". הפסוק שעליו מבאר הזהר את שם אל.

Psalms 19:2 תהילים י"ט:ב

הַשָּׁמַיִם מִסְפָּרִים כְּבוֹד־אֱלֹהִים וּמַעֲשֵׂה יְדֵיו מְגִיד הַרְקִיעַ:

מאמר נוסף המצוטט כאן.

Numbers 23:21 במדבר כ"ג:כ"א

לֹא־הָבִיט אֶזְרוֹן בִּינְעֻקָב וְלֹא־רָאָה עֲמָל בְּיִשְׂרָאֵל הִ' אֱלֹקָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מִלָּךְ בּוֹ:

None hath beheld iniquity in Jacob, Neither hath one seen perverseness in Israel; The L-RD his G-d is with him, And the shouting for the King is among them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 10

70 אין אור א"ס שורה אלא בחי'

המאמר עצמו מפנה לעיון בפרק זה, בהגהה, כדי לבאר מדוע אור אין סוף מתלבש רק בחכמה. הפרק נפתח, כפי שעולה מן הקטע המובא, בתכלית ירידת נשמות הבינונים לגוף, על פי פירוש הזוהר לפסוק "חכם עיניו בראשו".

Tanya, Likkutei Amarim 35:5-6 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ל"ה:ה'-ו'

... ומתגלה בו ה' אחד. אבל כל מה שלא בטל אליו במציאות לגמרי - אין אור ה' שורה ומתגלה בו. ואף צדיק גמור שמתדבק בו באהבה רבה, הרי "לית מחשבה תפיסא בקה" כלל באמת, כי אמיתת "ה' אלקים אמת" - הוא יחודו ואחדותו, שהוא לבדו הוא ואפס בלעדו ממש. ואם כן, זה האוהב, שהוא י"ש ולא אפס - לית מחשבה דיליה תפיסא בקה כלל, ואין אור ה' שורה ומתגלה בו, אלא על ידי קיום המצות, שהן רצונו וחקמתו יתברך ממש - בלי שום ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה תניא פל"ה בהגהה, הובא לקמן.

71 שהיא כח מ"ה

המקום שמציינת הערת קה"ת לקריאה של חכמה כ"כוח מה", כלומר "הכוח של מ'ה".

Zohar III, 34a זח"ג לד, א

הערת קה"ת

זח"ג לד, א. ת"ז בהקדמה בתחלתה. שם תס"ה. ובכ"מ.

72 כולם בחכמה עשית

"כמה רבים מעשיר, הוי'; את כולם עשית בחכמה." חכמה היא הערוץ שדרכו אור אין סוף נמשך לכל העולמות.

Psalms 104:24 תהילים ק"ד:כ"ד

מִה־רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ הִ' כֹּלם בְּחֻכְמָה עָשִׂיתָ מְלָאָה הָאָרֶץ קִנְיָנָה:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קד, כד.

פסוקה 11

73 כולם כלא נחשבו קמ"י ית'

המקום שמצוין בהערת קה"ת על המילים "כולם נחשבים כאין לפניו".

Zohar I, 11b זח"א י"א, ב

הערת קה"ת

זח"א י"א, ב.

74 ואין ערוך

"אין מי שידמה לך". אין דבר שניתן להשוות לה'.

Psalms 40:6 תהילים מ':ו'

רַבּוֹת עָשִׂיתָ אֲתָהּ הִ' אֱלֹקָי נִפְלְאֻתֶיךָ וּמִחְשַׁבְתֶּיךָ אֲלֵינוּ אֵין עָרֹךְ אֵלֶיךָ אֲנִידָה וְאִדְבָּרָה עִצְמוֹ מִסֵּפֶר:

Many things hast Thou done, O L-RD my G-d, even Thy wonderful works, and Thy thoughts toward us; there is none to be compared unto Thee! If I would declare and speak of them, they are more than can be told.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים מ, ו.

75 את השמים ואת הארץ אני מלא

"הלא את השמים ואת הארץ אני ממלא?" ה' ממלא את הכול בשווה, אך באופן נסתר.

Jeremiah 23:24 ירמיהו כ"ג:כ"ד

אִם־יִסְתֵּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא־אֶרְאֶנּוּ נְאֻם־ה' הֲלוֹא אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֲנִי מְלֵא נְאֻם־ה'

Can any hide himself in secret places That I shall not see him? saith the L-RD. Do not I fill heaven and earth? Saith the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמ' כג, כד.

76 לית מחשבה תפיסא ביי כלל

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה (פתח אלי').

77 לית מחשבה תפיסא ביה כלל

תפילתו של אליהו: "אין מחשבה תופסת בך כלל". לכן ה' אינו מתלבש בשום כלי כאור פנימי, מלבד בחכמה.

Tikkunei Zohar 17a:10-12 תקוני זוהר י"ז א:י'-י"ב

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא בך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסאית (נ"א אתכסייא) מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש בך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

78 ואינו מתלבש . . בבחי' א"פ כ"א בבחי' החכ' לבדה

דיון מאוחר יותר, שאליו מפנה ההערה, על התלבושות אור אין סוף כאור פנימי רק בחכמה.

הערת קה"ת

ראה סה"מ תרס"ו ע' תקסו. המשך בששה"ק תער"ב ח"א ע' רלא. סה"מ עטר"ת ע' תקפו.

פסקה 12

79 שאין עוד מלבדו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
דברים יד, לה.

80 שאין עוד מלבדו

"הוי' הוא האלקים, אין עוד מלבדו". מאחר שאין שום דבר מלבדו, אי אפשר לתאר אותו כ"אחד" במונח הרגיל.

Deuteronomy 4:35 דברים ד:ל"ה

אַתָּה הָרָאָתָ לְדַעַת כִּי הוּא הָאֱלֹקִים אֵין עוֹד מִלְּבָדוֹ:

Unto thee it was shown, that thou mightiest know that the L-RD, He is G-d; there is none else beside Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81 אלו ואלו דא"ח

בת קול הכריזה שדברי בית שמאי ודברי בית הלל הם "דברי אלקים חיים". הדוגמה לדברים שנראים מחולקים, אך לאמיתו של דבר הם אחד.

Eruvin 13b עירובין י"ג ב

Zohar III, 6b זח"ג ו, ב

הערת קה"ת

עירובין יג, ב. וש"נ. וראה זח"ג ו, ב.

82 ולמהו אחד באחד

המקום שמציינת הערת קה"ת לביטוי "להיות אחד באחד" — אחדות המדות בקריאת שמע.

Zohar II, 135a זח"ב קלה, א

הערת קה"ת

זח"ב קלה, א.

83 דלאו מכל אלין מדות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהקי (פתח אלי').

84 דלאו מכל אלין מדות

ה' "אינו מכל המדות הללו כלל". לכן המדות אינן נחשבות לדבר בפני עצמן.

Tikkunei Zohar 17b:5-7 תקוני זוהר י"ז ב:ה-ז

אבל לאו דאית לך צדק ידיעא דאיהו דין. ולאו משפט ידיעא דאיהו רחמי ולאו מכל אלין מדות כלל. קום רבי שמעון ויתחדשון מלין על ידך דהא רשותא אית לך (נ"א אתיהיב לך) לגלאה רזין טמירין על ידך מה דלא אתיהיב רשו לגלאה לשום בר נש עד כען. קם רבי שמעון פתח ואמר לך יי הגדולה והגבורה וכו'

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

85 ע"פ בהעלותך

הקטע המצוטט מסביר שאהבה זו נובעת מאותה התבוננות ב"אחד" שבקריאת שמע: האדם חש מרירות על החושך המסתיר את האלוקות, שכן מקום זמן קיימים רק בבחינת מלכותו, ואילו "לית מחשבה תפיסא ביה"; זוהי אהבתו של חסיד המיטיב עם קונו.

הערת קה"ת

לעיל פ' בהעלותך כט, ד.

86 בהעלותך את הנרות

"בהעלותך את הנרות". הפסוק שבראש מאמר שהאדמו"ר הזקן מצטט בעניין אחדות זו.

Numbers 8:2 במדבר ח:ב'

דְּבַר אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהִעָלְתָּ אֶת־הַנֵּרוֹת אֶל־מֹול פְּנֵי הַמִּנְוָה יֵאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת:

Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest' the lamps, the seven lamps shall give light in front of the 'candlestick

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

87 וע"פ וארא אל אברהם

המאמר מתחיל ב־55a; בעמודים המקבילים מוסבר שהמילה "אחד" שבקריאת שמע אינה מציינת את ייחודו האמיתי של ה', אלא שאחדותו שורה בששת הכיוונים של העולמות, הבטלים אליו. את הפסוק "לך ה' הגדולה והגבורה" הוא מפרש כך: הגדולה והגבורה בטלות לה', ואינן נקראות בשמות אלה כלל.

הערת קה"ת

תו"א נה, ב. אוה"ת שמות כרך ח ד"ה וארא סעי' ה.

88 וארא אל אברהם

"וארא אל אברהם". הפסוק שבראש מאמר נוסף המצוטט כאן.

Exodus 6:3 שמות ו:ג'

וְאָרָא אֶל־אַבְרָהָם אֶל־יִצְחָק וְאֶל־יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי וְשְׁמִי הוּא לֹא נִוְדָּעְתִּי לָהֶם:

and I appeared unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob, as G-d Almighty, but by My name Havayah I made Me not known to them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

89 ברוך

המונח במשנה לתיאור הברכה: מכופפים גפן אל תוך האדמה, כדי שתצמח שוב בהמשך. הערת קה"ת מביאה אותו כהסבר לקריאת המילה "ברוך", במשמעות של המשכה.

Mishnah Kilayim 7:1 משנה כלאים ז:א'

המבריק את הגֶּפֶן בְּאַרְצָהּ, אִם אֵין עֵפֶר עַל גְּבֵה שְׁלֹשָׁה טַפְחִים, לֹא יִבְיֵא זֶרַע עֲלֶיהָ, אִפְּלוּ הַבְּרִיכָה בְּדִלְעָת אוֹ בְּסִילּוֹן. הַבְּרִיכָה בְּסִלְעַ, אִף עַל פִּי שְׂאִין עֵפֶר עַל גְּבֵה אֶלָּא שְׁלֹשׁ אַצְבָּעוֹת, מִתֵּר לְהִבְיֵא זֶרַע עֲלֶיהָ. הָאֲרֻכָּה שְׁבִנְפָן, אֵין מוֹדְדִין לָהּ אֶלָּא מִן הָעֵקֶר הַשְּׁנִי:

If one has bent a vine into the ground [and then brought it back up elsewhere], then if there is not soil over it to the height of three handbreadths, he may not sow seed above it, even if he bent [and conducted it underground] through a gourd or through a pipe. If he bent it [and conducted] it through rocky soil, then even if there is not soil over it only to the height of three fingerbreadths, it is permitted to sow ... seed above it. As for a knee-like

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

90 מלאכי שלום מר יבכיון

המילים כאן מצטטות את Isaiah 33:7. הקטע מופיע למטה.

Isaiah 33:7 ישעיהו ל"ג:ז'

הֵן אֲרָאֶם צָעֲקוּ חֲצָה מְלָאכִי שְׁלוֹם מִרְיָוִן:

פסוקה 13

96 ואהבת את הוי' אלקיך בכך מאדך

"ואהבת את הוי' אלקיך... בכל מאודך". יש לקרוא זאת כאהבה שאין לה גבול, היוצאת מכל כלי.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 14

97 כל העלאות הוא ע"י שם מ"ב

האריז"ל מסביר שבאמצעות שם מ"ב מעלים את עשיה ליצירה. אדמו"ר הזקן מצטט זאת בהקשר של "כל העליות הן באמצעות שם מ"ב".

Pri Etz Chaim, Gate of the World of Action 5 פרי עץ חיים, שער עולם העשיה ה'

98 אלה מסעי

"אלה מסעי בני ישראל". הפסוק הפותח את המאמר, המובא בהקשר של ארבעים ושניים המסעות.

Numbers 33:1 במדבר ל"ג:א

אַלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאָתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

99 כנודע שכל העלאות הוא ע"י שם מ"ב . . בק"ש שעהמ"ט

מקום נוסף שמציינת ההערה בעניין שם מ"ב וקריאת שמע שעל המיטה.

הערת קה"ת

ראה פע"ח שער עולם העשי פ"ה. שער קשעהמ"ט פ"ב. וראה גם באוה"ת פ' ואתחנן ע' קסט.

100 מיוסד לומר בק"ש שעהמ"ט להעלות הנשמה ע"י שם זה

בקריאת שמע שעל המיטה אומרים "אנא בכח", בכוונה לשם מ"ב על שבעת שמותיו, כדי שהנשמה תעלה. זהו המנהג שאליו מתייחס אדמו"ר הזקן.

Pri Etz Chaim, Gate of the Recitation of the Shema Before Retiring 2:4 פרי עץ חיים, שער קריאת שמע שעל המיטה ב:ד

... ויכוין בר"ת שם מ"ב זה היוצא מתפלה זו, והם ז' שמות אבגית"ץ וכו' כסדרם. וסדרן מחדש עד המלכות. ואח"כ אם הוא ליל מ"ש, יחזור לומר אנא בכח עד צרורה, ויכוין כי בשם זה כלולים כל ה' השמות דמ"ב, ויכוין שהוא בספירת החסד:

Pri Etz Chaim (Public Domain)

Behold, their valiant ones cry without; The ambassadors of peace weep bitterly

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י לג, ז-ח.

91 מלאכי שלום מר יבכיון נשמו מסלות

"מלאכי שלום מר יבכיון; הדרכים שוממות." כאן יש לקרוא זאת כמלאכים המתאבלים על אובדן האחדות שבין ההיכלות.

Isaiah 33:7-8 ישעיהו ל"ג:ז-ח

הִנֵּן אַרְאֶלֶם צָעֲקוּ חֲצָה מְלָאכֵי שְׁלוֹם מֵר יִבְכְּיוּן: נִשְׁמֹו מְסֻלוֹת שְׁכֶת עֵבֶר אַרְח הַפֶּר בְּרִית מָאס עָרִים לֹא חֶשֶׁב אָנוּשׁ:

Behold, their valiant ones cry without; The ambassadors of peace weep bitterly. The highways lie waste, The wayfaring man ceaseth; He hath broken the covenant, He hath despised the cities, He regardeth not man

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92 איש וביתו באו

"כל איש וביתו באו." הפסוק שעליו דן מקדש מלך בהקשר של ייחוד ההיכלות.

Exodus 1:1 שמות א':א

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיִם אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ:

NOW THESE are the names of the sons of Israel, who came into Egypt with Jacob; every man came with his household

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

93 לך ה' הגדולה

"לך הוי' הגדולה והגבורה". המדות שייכות כולן לה' ובטלות אליו.

I Chronicles 29:11 דברי הימים א כ"ט:יא

לְךָ ה' הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצָּחַן וְהַהוֹד כִּי־כָל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ ה' הַמְּמֻלָּכָה וְהַמְּתַנַּשָּׂא לְכָל לְרֹאשׁ:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דה"א כט, יב.

94 ברוך לי המשכה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה כלאים רפ"ז.

95 ועזו נוראותיך יאמרו

"ועזו נוראותיך יאמרו." הפסוק הפותח דיון נוסף בייחוד ההיכלות ובמלאכים.

Psalms 145:6 תהילים קמ"ה:ו

וְעֹזֹו נִוְרְאוֹתֶיךָ יֹאמְרוּ וּגְדֹלְתְּךָ אֲסַפְּרָנָה:

And men shall speak of the might of Thy tremendous acts; And I will tell of Thy greatness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ble [its length would cause] to the congregation. On what ground [did they wish to include it] ? Was it because it is written therein, "G-d Who brought them forth out of Egypt" (Num. xxiii. 22) ? Then let one say the Parashah of usury or ... of weights which likewise contains a reference

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

106 אש שע"ג המזבח

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ועי' זח"ג (לב, ב, לג, א). [כ].

107 שארי גימטריא גבורה

ההערה מציינת כי שם מובאת הגימטריה השווה של אריה וגבורה.

הערת קה"ת

עי' במא"א מערכת אריי סק"א. [כ].

108 ופני ארי אל הימין

"ופני אריה אל הימין". האריה, שערך בגימטריה הוא גבורה, עומד בצד ימין, צד החסד.

Ezekiel 1:10 יחזקאל א"י

ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל הימין לארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתם ופני נמר לארבעתם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, י.

פסוקה 15

109 השמרו לכם

"השמרו לכם, פן יפתה לבבכם". הכלי החיצוני של החלק השני הוא גבורה.

Deuteronomy 11:16 דברים י"א:ט"ז

השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלקים אחרים והשתחוויתם להם:

Take heed to yourselves, lest your heart be deceived, and ye turn aside, and serve other gods, and worship them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

110 וחרה אף

"וחרה אף הוי' בכם". ראייה נוספת לכך שהכלי של החלק השני הוא גבורה.

Deuteronomy 11:17 דברים י"א:י"ז

וחרה אפיה בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה ואכדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר ה' נתן לכם:

and the anger of the L-RD be kindled against you, and He shut up the heaven, so that there shall be no rain, and the ground shall not yield her fruit; and ye perish quickly from off the good land which the L-RD giveth you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

101 בשמים יכסה

"שש כנפיים לכל אחת: בשתיים כיסה את פניו, בשתיים כיסה את רגליו, ובשתיים עף". שש הכנפיים מזכירות את שש המילים בכל שורה של שם מ"ב.

Isaiah 6:2 ישעיהו ו:ב

שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד בשמים יכסה פניו ובשמים יכסה רגליו ובשמים יעופף:

Above Him stood the seraphim; each one had six wings: with twain he covered his face and with twain he covered his feet, and with twain he did fly

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיהו ו, ב.

102 וליפרד מן הפתילה

אהבה כדוגמת גזלים לזהטות, שמקורה בגבורות העליונות של בינה; בה הנשמה מתלקחת כלהבה העולה ונפרדת מן הפתילה. זהו תוכנה הפנימי של האהבה "בכל מאודך".

Tanya, Likkutei Amarim 50:3 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים נ:ג

... תפארת גדולתו ולאסתכלא ביקרא דמלקא. כרשפי אש שלקהבת עזה העולה למעלה, וליפרד מהפתילה והעצים שנאחזות בהן, והיינו, על ידי תגבורת יסוד האש אלקי שבנפש האלהית, ומזה באה לידי צמאון, וכמו שקתוב: "צמא לך נפשי", ואחר כך לבחינת "חולת אהבה", ואחר כך באה לידי כלות הנפש ממש, כמו שקתוב: "גם כלתה נפשי".

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

103 כרע שכב כארי וכלביא

ברכת בלעם: "כרע שכב כארי וכלביא". האריה הוא גבורה בכלי של חסד.

Numbers 24:9 במדבר כ"ד:ט

כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו מכרכיך כרוך וארריך ארור:

He couched, he lay down as a lion, And as a lioness; who shall rouse him up? Blessed be every one that blesseth thee, And cursed be every one that curseth thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר כד, ט.

104 וארז"ל ספ"ק דברכות

דיון בנקשת החכמים לכלול את פרשת בלק בקריאת שמע.

הערת קה"ת

ראה אה"ת פ' בלק ע' תתקב.

105 שבקשו לקבוע פ' בלק בק"ש

"ביקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע". הגמרא מסבירה שהדבר היה בגלל הפסוק "כרע שכב כארי".

Berakhot 12b:14-15 ברכות י"ב ב:י"ד-ט"ו

אמר רבי אבהו בן זוטרת אמר רבי יהודה בר זבידא: בקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע, ומפני מה לא קבעוה — משום טורח צבור. מאי טעמא? אילימא משום דכתיב בה: "אל מציאם ממצרם" — לימא פרשת רבית ופרשת משקלות דכתיב בהן יציאת מצרים.

R. Abbahu b. Zutarti said in the name of R. Judah b. Zebida: It was sought to include the Parashah of Balak in the reading of the Shema'. Why did they not do so? Because of the trou-

פסוקה 16

111 ע"ב גשרים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

הובא בפירוש לרמ"ק ז"ל ש' ערכי הכנויים ערך חסד פ"ח, ז"ל אחרים פ"י [כי] חסד עולה ע"ב [והוא] רמז אל ע"ב גשרים. ושם ש' פרטי השמות רפ"ה ב' הקדוש ר' נחוניא, יעו"ש. ועי' חז"ג (רכו, א). [כ].

112 ע"ב גשרים

רבי משה קורדובירו מביא שאחרים הסבירו כי חסד, שערכו המספרי שבעים ושתיים, רומז לשבעים ושניים גשרים: חסד הפועל באמצעות שבעים ושניים הגשרים שלו.

Pardes Rimmonim 23:8 פרדס רמונים כ"ג:ח'

113 ע"ב גשרים

מקום נוסף שבו מציינת הערת קה"ת את שבעים ושניים הגשרים.

Zohar, Pinchas 45:255-46:266 ספר הזהר, פנחס מ"ה רנ"ה-מ"ו:רס"ו

114 ושי' עולמות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה שלהי ברכות. וש"נ.

115 ויסע מלאך

"ויסע מלאך ה'". הראשון מבין שלושת הפסוקים שמהם מורכב שם ע"ב, שעליו מדברת התוספתא שבזוהר.

Exodus 14:19 שמות י"ד:י"ט

ויסע מלאך האלקים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם:

And the angel of G-d, who went before the camp of Israel, removed and went behind them; and the pillar of cloud removed; moved from before them, and stood behind them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

116 ויסע ויבא ויט

שלושת הפסוקים, שבכל אחד מהם שבעים ושתיים אותיות, ומהאותיות שלהם מורכבים שבעים ושניים השמות בני שלוש האותיות של שם ע"ב.

Exodus 14:19-21 שמות י"ד:י"ט-כ"א

ויסע מלאך האלקים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם: ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ואר ארץ הלילה ולא קרב זה אל זה כל הלילה: ויט משה את ידו עליהם ויולך ה' אתהים ברוח קדים עזה כליהלילה וישם אתהים לתרכה ויבקעו המים:

And the angel of G-d, who went before the camp of Israel, removed and went behind them; and the pillar of cloud removed from before them, and stood behind them; and it came between the camp of Egypt and the camp of Israel; and there was the cloud and the darkness here, yet gave it light by night there; and the one came not near the other all the night. And Moses stretched out his hand over the sea; ... and the L-RD caused the sea to go back by a

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

117

מרור את הארץ ומולידה ומצמיחה ונותן זרע לזורע ולחם לאוכל

הגשם "משקה את הארץ ומצמיח אותה, ונותן זרע לזורע ולחם לאוכל".
הגשם הוא חסד, ובכל זאת הוא יורד בעוצמה.

Isaiah 55:10 ישעיהו נ"ה:י'

כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים ושמה לא ישוב כי אם יתהוה את הארץ והולידה והצמיחה ונתן זרע לזורע ולחם לאוכל:

For as the rain cometh down and the snow from heaven, And returneth not thither, Except it water the earth, And make it bring forth and bud, And give seed to the sower and bread to the eater

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

118 ולא לתוהו בראה כוי ולשבת יצרה

"לא תוהו בראה, לשבת יצרה". עולם הראוי למגורים זקוק לכלים, שמקורם בגבורה.

Isaiah 45:18 ישעיהו מ"ה:י"ח

כי כה אמרה' בורא השמים הוא האלקים יצר הארץ ועשה הוא כוננה לאתהו בראה לשבת יצרה אני ה' ואין עוד:

For thus saith the L-RD that created the heavens, He is G-d; That formed the earth and made it, He established it, He created it not to be empty or chaotic, He established it to be settled and inhabited: I am the L-RD, and there is none else

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

119 וצדיקים יושבים ונהנין

"צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה". אחת מן הצורות הרבות של חסד שלמעלה.

Berakhot 17a:12 ברכות י"ז א:י"ב

מרגלא בפומיה דרב: לא כעולם הזה העולם הבא. העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, שנאמר: "ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו".

It was a favourite saying of Rab : Not like this world is the world to come. In the world to come there is neither eating nor drinking; no procreation of children or business transactions; no envy or hatred or rivalry ; but the righteous sit enthroned, their crowns on their heads, and enjoy the lustre of the Shekinah; as it is said, "And they beheld G-d, and did .eat and drink" (Exod. xxiv. II)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות יז, א.

פסוקה 17

120 בכל נפשכם

"לאהוב את הוי' אלקיך ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם". הפרשה השנייה, שאינה מוסיפה "ובכל מאדכם".

Deuteronomy 11:13 דברים י"א:י"ג

והיה אם שמעו תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה אתיה אלקיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם:

And it shall come to pass, if ye shall hearken diligently unto My commandments which I command you this day, to love

עץ חיים, שער הקריאת שמע כ"ד:כ

ומושמתם עד פרשת ציצית, תכוין להוריד כל שאר בנין הת"ת, מטיבבורא ולתתא, עד טבורא ולתתא דמלכות. ובפ' ציצית תכוין לבי פרקין תחתונים דו"א דנה"י, שבהם נתקנו נ"ה כולם של המלכות, ובתוכן ג"כ היסוד. ונתתי מטר - המטר הוא אור עליון היורד מלמעלה, שהם מ"ד, וכנגדו עולין ניצוצות הקדושה, אשר בעמקי הקליפות בסוד מ"נ, והוא בירור המלכים דמיתו, לקראת אותו היורד, ועולין ומתדבקין ומתבררים, כי הם מתאווים וחושקים לעלות אל מקומם, וכשיושלם זה הבירור יבא משיח צדקנו, וזה סוד, גדול יום הגשמים כיום קיבוץ גליות:

Pri Etz Chaim (Public Domain)

126 ונתתי מטר ארצכם

"ונתתי מטר ארצכם בעתו". קראו זאת כמיין דכורין מלמעלה, הנענים למיין נוקבין מלמטה.

Deuteronomy 11:14 דברים י"א:י"ד

ונתתי מטר-ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנה ותירשך ויצהרך: that I will give the rain of your land in its season, the former rain and the latter rain, that thou mayest gather in thy corn, and thy wine, and thine oil

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 18

127 שהשכינה . . מדברת מתוך גרונו

מאמר מוקדם יותר בפרשה זו, שאליו מפנה ההערה בעניין השכינה המדברת מתוך גרונו של משה.

הערת קה"ת

ע"ל (ג, ד) בואתחנן [כ]. וש"נ.

128 ודברי אשר שמתי בפיו

"רוחי שעליו, ודבריי ששמתי בפיו, לא יסורו מפיו". מי שממשיך אור אין סוף אל תוך נשמתו, מדבר ממש את דברי ה'.

Isaiah 59:21 ישעיהו נ"ט:כ"א

ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך ודבריי אשר שמתי בפיו לא ימוש מפיו ומפי ירעה ומפי ירעה אמר ה' מעתה ועד עולם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי נט, כא.

129 ויסע ויבא ויט

שלושת הפסוקים שמהם נוצר השם אב: הראשון נקרא כסדרו, השני למפרע והשלישי כסדרו.

Exodus 14:19-21 שמות י"ד:י"ט-כ"א

ויסע מלאך האלקים ההלך לפני מנהגה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם: ויבא בין מנהגה מצרים ובין מנהגה ישראל ויהי הענן והחשך ויאר את־הקללה ולא־קרוב זה אל־זה כל־

the L-RD your G-d, and to serve Him with all your heart and ,with all your soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

121 ולא תחללו

"ולא תחללו את שם קדשי". קראו זאת מלשון "חלל", ריק: אין הפסק באור הנמשך למטה.

Leviticus 22:32 ויקרא כ"ב:ל"ב

ולא תחללו את־שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם: And ye shall not profane My holy name; but I will be hal-lowed among the children of Israel: I am the L-RD who hal-low you ,low you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא כב, לב.

122 ובכל מאדך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

להעיר מברכות סא, ב.

123 ובכל מאדך

"ובכל מאדכם", מן הפרשה הראשונה: אהבה במסירות נפש.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

ואהבת את ה' אלקיך בכל־לִבְבְךָ ובכל־נַפְשְׁךָ ובכל־מַאֲדְךָ: And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and ,with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

124 ובכל מאדך

חז"ל דנים מדוע נאמר בפסוק גם "בכל נפשך" וגם "בכל מאדך", ורבי עקיבא מלמד: "בכל נפשך — אפילו הוא נוטל את נפשך". הערת קה"ת מביאה זאת לשם השוואה.

Berakhot 61b:5 ברכות ס"א ב:ה

"ואהבת את ה' אלקיך". תניא, רבי אליעזר אומר: אם נאמר "בכל נפשך", למה נאמר "בכל מאדך"? ואם נאמר "בכל מאדך", למה נאמר "בכל נפשך"? אלא אם יש לה אדם שגופו חביב עליו מממונו — לכה נאמר "בכל נפשך". ואם יש לה אדם שמונו חביב עליו מגופו — לכה נאמר "בכל מאדך". רבי עקיבא אומר: "בכל נפשך" אפילו נוטל את נפשך.

And thou shalt love the L-rd thy G-d" (Deut. vi. 5). There is "a teaching : R. Eliezer says : If it is stated "With all thy soul," why is it stated "With all thy might"? And if it is stated "With all thy might," why is it stated "With all thy soul"? But should there be a man whose body is dearer to him than his money, therefore it is stated "With all thy soul"; and should ... there be a man whose money is dearer to him than his

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

125 ונתתי מטר

"ונתתי מטר": המטר הוא האור העליון היורד, מיין דכורין, וכנגדו עולות ניצוצות הקדושה כמיין נוקבין. המקור שהמאמר עצמו מציין.

Pri Etz Chaim, Gate of the Recitation of the Shema 24:20 פרי

הַלֵּילָה: וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ עַל־הֵימָּה וַיּוֹלֶךְ ה' אֶת־הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עָזָה
כָּל־הַלֵּילָה וַיִּשֶׂם אֶת־הַיָּם לְחֶרֶבָה וַיִּבְקְעוּ הַמַּיִם:

And the angel of G-d, who went before the camp of Israel, removed and went behind them; and the pillar of cloud removed from before them, and stood behind them; and it came between the camp of Egypt and the camp of Israel; and there was the cloud and the darkness here, yet gave it light by night there; and the one came not near the other all the night. And Moses stretched out his hand over the sea; ... and the L-RD caused the sea to go back by a

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Pri Etz Chaim (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); William Davidson .Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309) [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/vaeschanan/12/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/vaeschanan/12/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק